

RAPPORT

BOLIGFLOKEN: BARRIERER OG VIRKEMIDLER FOR UNGE I INDRE ØSTFOLD

August 2025

Denne rapporten er utarbeidet av Byantropologene AS ved Katja Bratseth og Marcus Finn.

Illustrasjoner og bilder av Byantropologene AS, der annet ikke er nevnt.

Kontaktperson:

Katja Bratseth

+47 921 16 487

katja@byantropologene.no

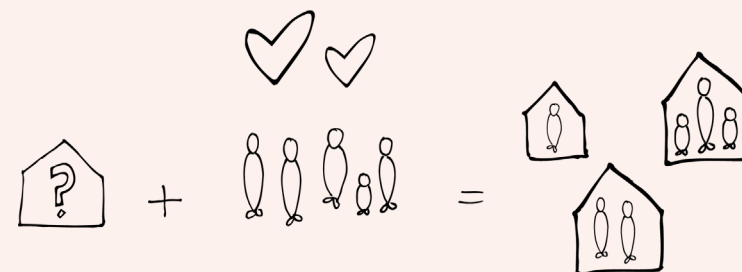
www.byantropologene.no

SAMMENDRAG

Denne rapporten utforsker boligutfordringene for 'unge voksne' i Indre Østfold kommune. I dette kartleggingsarbeidet har vi sett at de 'unge voksne' i Indre Østfold som står i sårbare livssituasjoner har fem sentrale utfordringer relatert til det å bo og skaffe seg egnede boliger. Det handler om å havne "mellom stoler", personlig økonomi, mangel på egnede boliger, riktig balanse mellom omsorg og selvstendighet, samt for lite fleksibel støtte til familier i sårbare livsfaser. Vi gir en grundigere oversikt over disse utfordringene på neste side.

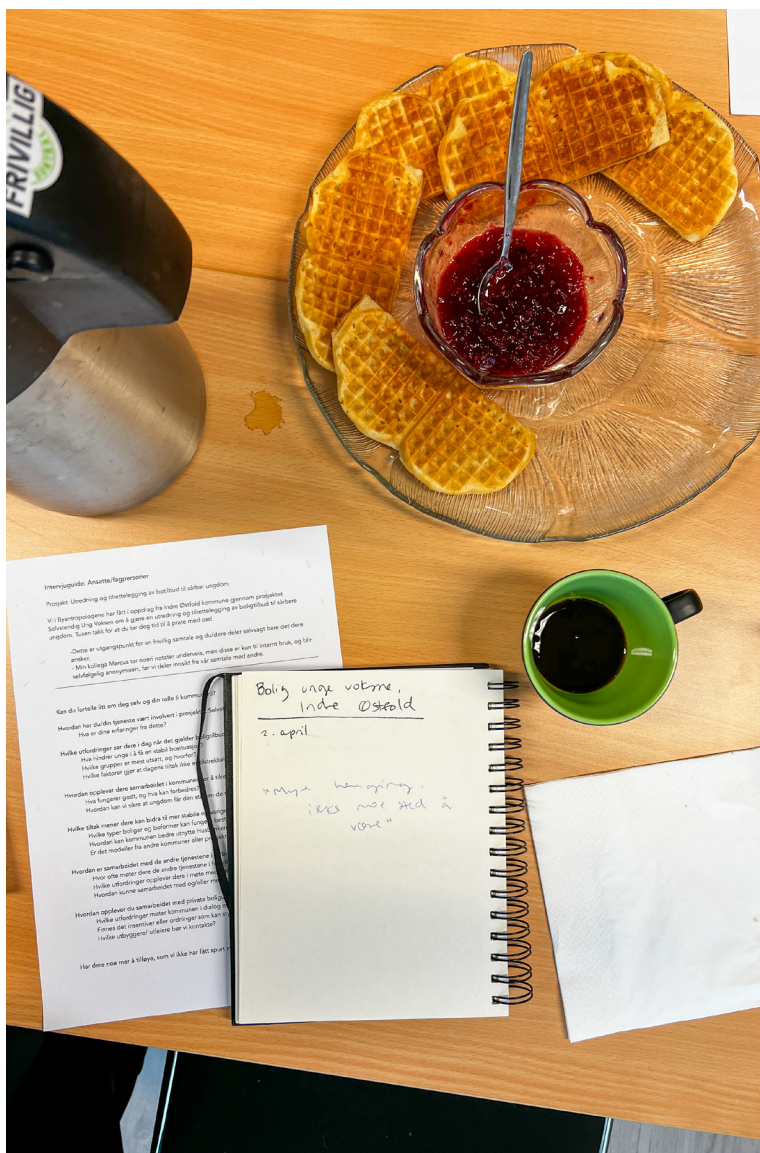
Senere avdekker vi systemiske barrierer som hindrer de unge i å etablere seg stabilt, og til slutt presenterer vi konkrete anbefalinger for å skape tryggere og mer bærekraftige boligløsninger. Målet er å sikre at flere unge får en solid plattform for vekst og samfunnsdeltakelse.

Til slutt anbefaler vi Indre Østfold kommune å styrke det boligsosiale arbeidet for 'unge voksne' gjennom konkrete tiltak. Dette innebærer å styrke boligsosial oppfølging og koordinering ved å etablere en dedikert boligfremskaffer-rolle og systematisk booppfølging, samt forbedre tverrfaglig samarbeid mellom tjenestene. Videre bør kommunen tilpasse og utvide boligtilbudet ved å øke tilgangen på "Trygg start"-leiligheter, stimulere til "Egen regi"-boliger med startlån og tilskudd, utforske "Foyer Indre Østfold"-modellen, og utvikle fleksible "Samarbeidsboliger". Vi anbefaler også å redusere økonomiske terskler ved å tilpasse spareordninger for unge som mottar økonomisk sosialhjelp, og forbedre kommunikasjon og veiledning om økonomiske virkemidler. Disse tiltakene vil sikre flere stabile boligforhold og økt livskvalitet for 'unge voksne'.

Hva er de 'unge voksne' i Indre Østfold sine største boligutfordringer?

Utfordring	"Havner mellom to stoler"	Personlig økonomi	Mangel på egnede boliger	Riktig balanse mellom omsorg og selvstendighet	For lite fleksibel støtte til sårbare familier
Innhold	• Utrykket refererer til situasjoner hvor unge voksne og familier opplever å være "kasteballer" mellom tjenester der de opplever å ikke få den sammenhengende støtten de trenger. • Situasjonene oppstår i overgangen til selvstendighet, utfordringer med rus, eller spørsmål om bolig og økonomisk stabilitet. • Dette gjelder spesielt NAV og Barnevern der manglende kommunikasjon mellom lovverk skaper et kryssfelt. • Hjelpen blir ufleksibel, og at individets sammensatte behov blir ikke fanget opp	• De unges økonomi er ofte preget av ustabile inntekter, komplekse støttesystemer og høy husleie. • Mange sliter med å forstå NAVs regler og får avkortet ytelser, noe som fører til gjeld og stress. • Startlån fremheves som en potensiell løsning for å unngå en vedvarende avhengighet av NAV, og for å gi stabilitet og mulighet til å etablere seg i boligmarkedet. • Personlig økonomistyring kan også være utfordrende hos enkelte, som kan gå utover helsen (feks. matvalg og temperatur i hjemmet).	• Det er en betydelig og presserende problemstilling for unge som ønsker å starte voksenlivet på en stabil måte. • Leieprisene er høye og kan sammenlignes med månedlige kostnader knyttet til boliglån. • Boligkjøp virker utenfor rekkevidden for mange. Dårlig inntekt og mangel på egenkapital eller mulighet til sparing gjør det vanskelig å sikre et stabilt og trygt hjem.	• Unge voksne over 18 år står ofte overfor utfordringer knyttet til ulike lovverk, og må navigere komplekse systemer. • Barnevernsreformen har som mål å forbedre hjelpen, men flere unge opplever mangel på tilpasset tilbud og oppfølging, noe som gjør det vanskelig å finne reelle alternativer og støtte under overgangen til selvstendighet. • Det er behov for opplæring i praktiske ferdigheter som økonomi og matlaging for å hjelpe unge voksne i overgangen til selvstendig liv, ettersom mange føler seg uforberedt. • Mentorordninger har vist seg å være nyttige for unge voksne som flytter for seg selv, ved å tilby råd, veiledning og hjelp med praktiske oppgaver.	• Flere unge voksne opplever å stå "på egen hånd" som følge av ustabile oppvekstvilkår og manglende støtte. • Familier med lav inntekt har et akutt behov for hjelp til å heve seg ut av fattigdom for å sikre en bedre fremtid for sine barn. • Barn som vokser opp i fattigdom opplever ofte levekårsutfordringer, som hyppige flyttinger, som kan føre til ustabilitet og sosiale problemer. • Boligeierskap kan være en løsning for å skape stabile oppvekstvilkår
Effekt	• Dette resulterer i personlig fortvilelse og ustabilitet for den enkelte, samtidig som det påvirker familien og skaper betydelige samfunnsmessige kostnader på lang sikt.	• Dette skaper langvarig stress og usikkerhet for individer, og bidrar til sosial ulikhet og vanskeliggjør etablering i samfunnet.	• Unge voksne havner i ugunstige bomiljø hvor man ikke føler seg trygg eller hjemme.	• Mangel på tilpasset støtte og opplæring gjør det vanskelig for unge voksne å balansere behovet for omsorg med ønsket om selvstendighet, noe som skaper usikkerhet i hverdagen.	• Ustabil boligsituasjon kan påvirke barna negativt, og gi mangel på tilhørighet/felleskap, samt sosiale utfordringer.

INNHold

Bakgrunn

KAPITTEL 1

- 06 Innledning og kontekst
- 08 Målgrupper og metode
- 08 Hvorfor investere i bolig, booppfølging og samarbeid?
- 09 Et ekstra viktig tema i Indre Østfold?
- 09 Sosiale utfordringer i Indre Østfold

Analyse

KAPITTEL 2

- 18 Hvilke sentrale utfordringer møter de unge?
- 22 Etnografiske portretter

KAPITTEL 3

- 28 Hvorfor er det så vanskelig med kommunen og Husbanken sine systemer?
- 30 Barrierer
- 35 Kommunale systemer og felles "floker"
- 36 Husbankens virkemidler

KAPITTEL 4

- 37 Hvordan sikre bærekraftige muligheter for å mestre egen bosituasjon?
- 38 Gode eksempler

Anbefalinger

KAPITTEL 5

- 42 Anbefalinger
- 43 Anbefalinger for kommunen
- 46 Anbefalinger for Husbanken
- 49 Referanser

INNLEDNING OG KONTEKST

Tenk om bærekraftige boforhold kan være en utløsende faktor for livsendring og livsmestring for 'unge voksne' i Indre Østfold?

I dette prosjektet har vi jobbet med å identifisere de reelle utfordringene "sårbar ungdom" møter i overgangen til en selvstendig bosituasjon. Vi har kartlagt strukturelle barrierer i dagens boligtilbud, analysert sosiale og økonomiske faktorer, og jobbet for å finne løsninger som kan gi ungdommene stabilitet, trygghet og mulighet for å mestre egen hverdag. Vårt mål har vært å bidra til at flere unge får et godt grunnlag for god helse, deltakelse i utdanning og arbeid, og dermed økt livskvalitet og samfunnsdeltakelse.

Fokuset i denne boligbehovsanalysen er å utnytte Husbankens¹ virkemidler aktivt, styrke samordningen av tjenester, og finne gode løsninger for å sikre mer bærekraftige boligforhold for 'unge voksne' i Indre Østfold.

Bryte den sosiale arven

Våre metoder er utvalgt og brukt for å kunne forstå de komplekse sammenhengene det er mellom levekårsmuligheter og folkehelse. Via datainnsamling og analyse har vi utviklet dette kunnskapsgrunnlaget. Her foreslår vi viktige tiltak for å gi unge mulighet til å etablere eget liv som selvstendige voksne i "egen bolig".

¹ Husbanken er en statlig norsk institusjon som gir lån, tilskudd og bostøtte for å fremme sosial boligbygging og sikre at alle har en god og trygg bolig.

Sikre varige boligløsninger

Gjennom en strategisk tilnærming som kombinerer boligpolitikk, økonomiske tiltak og oppfølging, har vi analysert frem forslag slik at Indre Østfold kommune kan legge til rette for at 'unge voksne' i sårbare livssituasjoner kan bevege seg fra midlertidige løsninger til varige og stabile boliger. Kommunen har allerede satt av 10 millioner til dette formålet i sitt investeringsbudsjett, noe som gir et solid grunnlag for å iverksette konkrete tiltak.

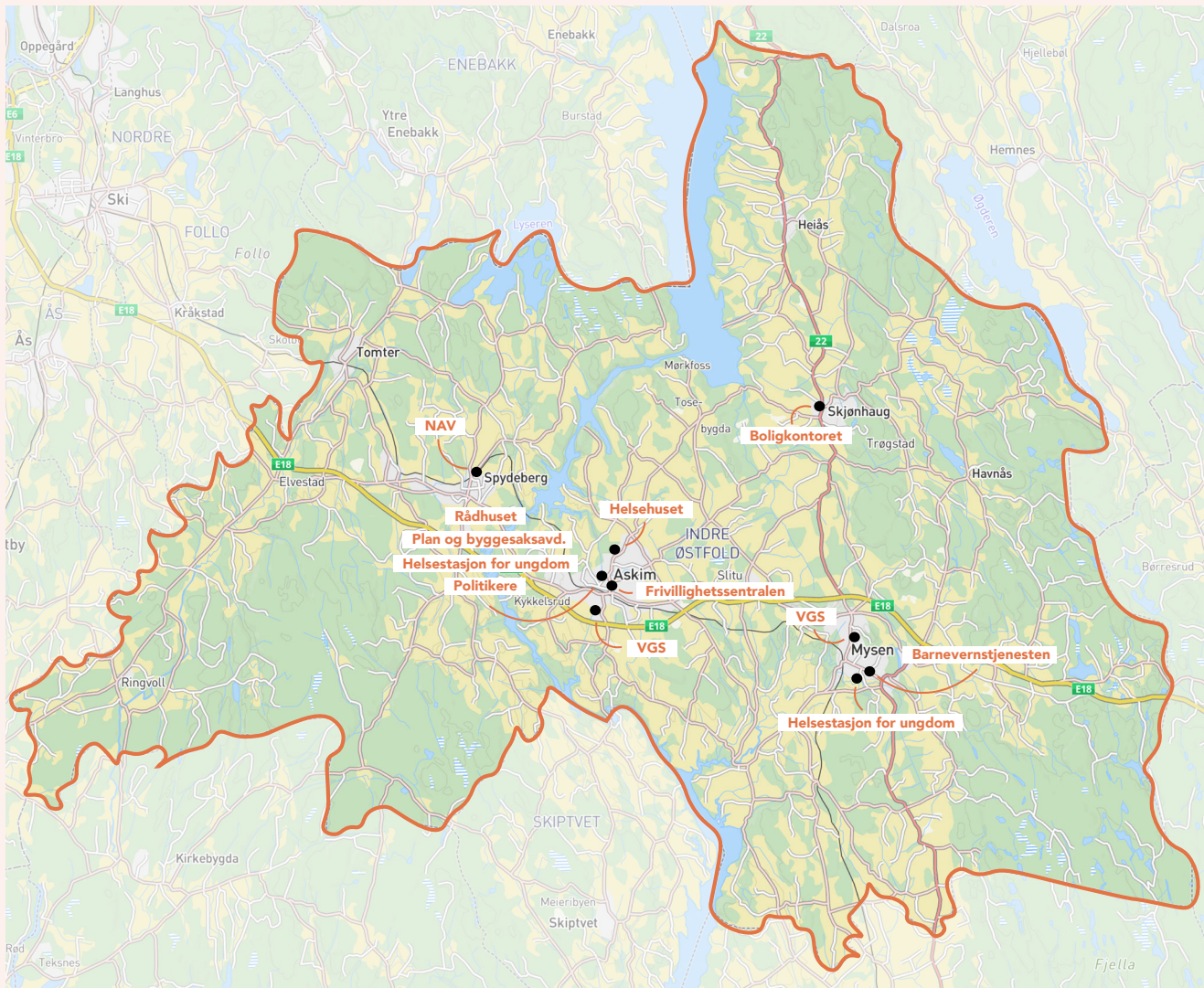
Forebygging og helhetlig planlegging

For å styrke samspillet mellom kommunens boligplanlegging, folkehelsearbeid og sosiale tjenester, gir vi i denne rapporten konkrete anbefalinger som kobler boligsosiale tiltak med kommunens helhetlige strategier (jmfør punkt 6.2.8 Strategier i Boligplanen fra 2023).

Begrepet 'unge voksne'

Kommunen har i sin utlysning av dette oppdraget benyttet begrepet "sårbar ungdom". Av etiske hensyn har vi valgt å ikke bruke dette begrepet i info om prosjektet eller i vår analyse. Når vi snakker om 'unge voksne' i denne rapporten, refererer vi til unge under 30 år i Indre Østfold som befinner seg i en sårbar livssituasjon og som har ulike boligbehov. Vårt fokus er å vise hvordan disse behovene kan møtes.

Indre Østfold kommune ble etablert 1. januar 2020 ved sammenslåingen av de fem kommunene Askim, Spydeberg, Trøgstad, Hobøl og Eidsberg. Kommunen er Norges største jordbrukskommune, med forholdsvis nær avstand til Ski og Oslo med motorvei og togforbindelse. Kommunen har to byer, Askim og Mysen, og består per januar 2025 av 47 533 innbyggere, hvorav en tredjedel er under 30 år (SSB, 2025a). Illustrasjonen viser tydelig at tilbud og tjenester i kommunen er geografisk spredt.

MÅLGRUPPER OG METODER

I denne undersøkelsen har vi involvert et bredt spekter av aktører for å sikre et helhetlig bilde av boligutfordringene for unge voksne i Indre Østfold. Vår tilnærming har vært preget av dybdeintervjuer, deltagende observasjon, og tverrfaglig samarbeid med sentrale kommunale instanser og eksterne partnere. Perspektivene som kommer frem i denne rapporten er avhengig av hvilke deltakere vi har valgt, og hva de er villig å dele. Dermed kan enkelte synspunkter og erfaringer utebli, noe som påvirker helhetsbildet. I tillegg påvirkes analysen av vår egen fortolkning og den konteksten dataene inngår i. Ressursgruppen har bidratt med å styrke bredden av tolkningen.

Målgrupper

Vi har involvert unge voksne gjennom dybdeintervjuer og deltagende observasjon, samt samarbeidet med kommunens barnevern, NAV, Husbanken og andre aktører for å sikre tverrfaglige perspektiver.

Ressursgruppen for prosjektet, satt sammen av oppdragsgiver Indre Østfold kommune, har vært sentral for prosjektets suksess. Den har bygget på eksisterende kunnskap fra Boligplanen og prosjektet 'Selvstendig ung voksen', og har bidratt til tverrfaglig samarbeid og testing av ideer.

Følgende målgrupper har hatt hovedfokus i denne undersøkelsen.

Unge voksne i Indre Østfold

Denne primære målgruppen omfatter unge voksne under 30 år som befinner seg i en sårbar livssituasjon og har ulike boligbehov. Ved å inkludere deres stemmer har vi fått uvurderlig innsikt i deres hverdag, behov og de konkrete utfordringene de møter i boligmarkedet. Totalt har vi snakket med fem unge voksne i ulike aldre og livssituasjoner, samt to pårørende som har gitt oss et viktig innblikk i familiens perspektiv. Disse undersøkelsesdeltagerne har gitt oss en svært rik og nyansert forståelse av de komplekse boligutfordringene de ulike unge voksne møter.

Indre Østfold kommune og samarbeidspartnere

Kommunen besitter inngående kjennskap til lokale forhold, behov og utfordringer, og har en sentral rolle i utforming og implementering av boligpolitikken. Kommunen og dens samarbeidspartnere har vært avgjørende for å kartlegge interne og eksterne forhold som påvirker innbyggernes boligsituasjon. Totalt har vi involvert cirka 25 personer fra kommunen og dens partnere, gjennom blant annet et verksted og individuelle intervjuer.

Boligutviklere og utleiere

Denne målgruppen omfatter både private utviklere og utleiere av ulik størrelse i Indre Østfold. Deres erfaringer har gitt oss en dypere forståelse av de muligheter og utfordringer som er knyttet til utvikling og forvaltning av boliger i kommunen. Vi har snakket med fire sentrale boligutviklere og utleiere, som har bidratt med innsikt i markedsmekanismer, byggekostnader og potensialet for samarbeid om sosiale boligløsninger.

Metoder for datainnsamling

I denne undersøkelsen har vi benyttet en antropologisk tilnærming for å oppnå dyp innsikt i unge voksnes boligutfordringer i Indre Østfold. Gjennom dybdeintervjuer og deltagende observasjon har vi bygget relasjoner basert på tillit, noe som har vært essensielt for å få tilgang til sensitive historier og perspektiver. Vi har ikke bare registrert hva folk sier, men også hvordan de sier det, hvilke følelser som ligger bak, og hvordan deres fortellinger er formet av deres sosiale og materielle omgivelser. Denne tilnærmingen, der vi fordypet oss i aktørenes egne fortolkninger av sin virkelighet, er et kjennetegn ved antropologisk forskning og sikrer at våre funn er jordet i beboeres egen virkelighet.

Dokumentanalyse av relevante kommunale, nasjonale og internasjonale rapporter har styrket vår forståelse. I tillegg har lokalavisen Smaalenenes Avis gitt oss større innsikt i lokalsamfunnet og i aktuelle lokale saker knyttet bolig for unge voksne.

Kvalitative metoder

Dybdeintervjuer og situasjonsintervjuer med unge voksne i målgruppen ble gjennomført i april 2025. Disse inkluderte hjemmebesøk og har gitt oss en helhetlig forståelse av de unges voksnes ulike behov.

Fokusgruppeintervjuer, dybdeintervjuer, digitale intervjuer og telefonintervju med ansatte fra ulike deler av kommunen (som NAV, barnevern, Plan og teknikk og så videre) i perioden april - juni 2025 har gitt oss innsikt i ulike kommunale aktørers perspektiver.

Kvantitative metoder

Analyse av tall fra Indre Østfold kommune, og statistikk fra NAV, FHI, SSB og kommunen har dokumentert nåsituasjonen og identifisert fremtidige behov. Vi har benyttet nyere, relevant statistikk fra 2020 - 2025.

Metoder for analyse

Ved å lytte til de unges egne stemmer, og systematisk sammenligne disse med perspektivene fra kommunale aktører, Husbanken og utbyggere, har vi kunnet avdekke barrierer som ellers ville vært usynlige. Dette helhetlige blikket, som forbinder individuelle erfaringer med bredere samfunnsstrukturer, er et sentralt bidrag fra antropologien og gir våre funn en vitenskapelig tyngde utover enkel datainnsamling. Vi presenterer derfor ikke bare fakta, men en fortolket virkelighet som inviterer til dypere refleksjon og informert handling.

Kvalitativ analyse

Kvalitativ analyse av intervjuer, observasjoner og dokumenter har identifisert mønstre og nøkkeltemaer knyttet til unge voksnes boligbehov, barrierer og ønskede løsninger.

Kvantitativ analyse

Kvantitativ analyse av statistiske data og nøkkeltall har underbygget den kvalitative innsikten, inkludert demografiske data og bruk av virkemidler.

Test-verksted

Et verksted for felles innsikt og analyse ble avholdt i Mysen den 8. mai 2025, hvor vi samlet prosjektleder Selvstendig ung voksen, ressursgruppen, Husbanken, og representanter fra Bufetat, for å videreutvikle konkrete boligmodeller og tiltak basert på våre funn og gode eksempler fra andre norske kommuner.

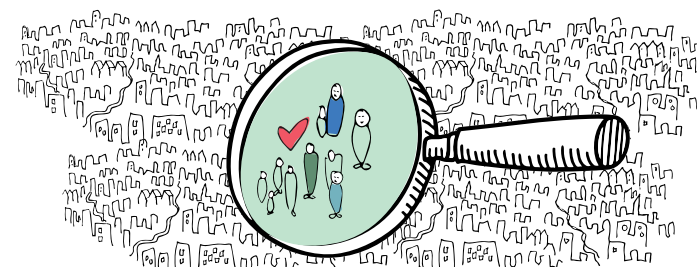

Etiske overveielser

I denne undersøkelsen har vi tatt omfattende etiske hensyn for å ivareta unge voksne i sårbare bolig- og livsfaser. Vi har fulgt skjerpede krav til forskning på sårbare grupper, og sikret at all datainnsamling var godt begrunnet og utførlig beskrevet.

Informert samtykke var et sentralt prinsipp, der alle deltakere i dybdeintervjuer ga skriftlig samtykke etter å ha fått grundig informasjon, både muntlig og skriftlig, tilpasset for å være lett forståelig. For å beskytte deltakernes anonymitet og redusere potensiell belastning, har vi anonymisert alle gjenkjennelige detaljer, behandlet sensitive opplysninger med stor varsomhet, og bevisst valgt å ikke bruke bilder eller lydopptak med undersøkelsesdeltagerne. Vi har også unngått potensielt stigmatiserende begreper som "sårbar ungdom" i kommunikasjonen.

Rekrutteringen av deltakere, spesielt de som har vært i kontakt med barnevernet, ble utført på en måte som ivaretok taushetsplikten og sikret at deltakelsen var frivillig, uten press fra tjenesteapparatet. Vår prosess har vært en dyp empatisk øvelse, der vi har lyttet og samlet innsikt fra de unge uten å kunne tilby umiddelbare løsninger. Dette har vært krevende, men nødvendig for å fange deres levde realiteter. Våre analyser er basert på en fortolkning av de unges egen virkelighet, supplert med perspektiver fra kommunale ansatte, frivillige og pårørende, for å gi et helhetlig og nyansert bilde. Vår antropologiske kompetanse innen feltarbeid og erfaring med sårbare grupper (Katja Bratseth og Marcus Finn) har vært avgjørende for å gjennomføre denne forskningen på en ansvarlig og etisk forsvarlig måte.

HVORFOR INVESTERE I BOLIG, BOOPPFØLGING OG SAMARBEID?

Investeringer i trygge boliger, tilpasset booppfølging² og et tett samarbeid mellom ulike offentlige, private og frivillige aktører er avgjørende for å løse de komplekse "samfunnsflokene" unge voksne står overfor. En stabil bosituasjon er fundamentet for god helse, deltakelse i utdanning og arbeid, som igjen legger til rette for økt livskvalitet og samfunnsdeltakelse. Å la unge falle utenfor, ofte på grunn av mangel på et trygt hjem, er ikke bare en tragedie for den enkelte, men også en stor kostnad for samfunnet.

Innbyggerperspektivet

For den enkelte unge voksne er en trygg bolig mer enn bare et tak over hodet; det er en stabil base som muliggjør personlig vekst og utvikling (jf. Institutt for samfunnsforskning, 2019). Mange unge i sårbare situasjoner opplever å falle "mellom stoler" i systemet, sliter med personlig økonomi, og mangler egnede boliger. De trenger en balanse mellom omsorg og selvstendighet, samt fleksibel støtte som anerkjenner deres individuelle behov. En god bolig bidrar til redusert stress og bedre psykisk helse, gir rom for privatliv og mulighet til å invitere venner, og forhindrer at man føler skam over egen bosituasjon. Dette skaper et fundament for å bryte negativ sosial arv og øker sjansen for å gjennomføre utdanning og komme i arbeid (Pedersen et.al. , 2024). Uten en trygg bolig er

risikoen for utenforskap og sosiale problemer betydelig høyere, noe som direkte påvirker den enkeltes livskvalitet og fremtidsutsikter (ibid.).

Utbyggerperspektivet

Fra et utbyggerperspektiv handler investering i boliger for unge voksne om mer enn bare fortjeneste – det handler om å bidra til sosial bærekraft og møte et reelt samfunnsbehov. Selv om private utbyggere absolutt søker fortjeneste, kan kommunen legge til rette for dette markedet ved å stille krav til utbyggerne, for eksempel om bygging av mindre, rimeligere og mer fleksible boenheter, gjerne uten dyre parkeringskjellere. Vi ser et tydelig behov for rasjonell og kostnadseffektiv bygging av boliger som kan appellere til flere målgrupper, inkludert unge og eldre, som ofte har sammenfallende behov for mindre og lettstelte enheter. Samarbeid med Husbanken om tilvisningsavtaler gir utbyggerne tilgang til gunstige lån, noe som kan gjøre slike prosjekter mer attraktive og økonomisk gjennomførbare. Ved å bygge boliger som fremmer inkludering og fellesskap, slik eksemplene på s. 38-40 viser, kan utbyggere bidra til å skape livskraftige nabolag og et mer inkluderende samfunn.

Kommuneperspektivet

For kommunen er investering i bolig, booppfølging og samarbeid en strategisk folkehelsesatsing med store samfunnsøkonomiske gevinster. Rapporten fra Menon Economics (Pedersen et al., 2024) viser at hver krone investert i ettervern³ kan gi opptil fem kroner tilbake til samfunnet, primært gjennom redusert utenforskap. Dette understreker at forebyggende tiltak, som en trygg bosituasjon, er langt mer kostnadseffektivt enn å håndtere konsekvensene av utenforskap senere i livet. Kommunen, med sine 823 disponerte boliger (SSB, 2024a) og tverrfaglige tildelingsmøter, har en unik mulighet til å koordinere innsatsen. Ved å samordne velferdstjenester (NAV, barnevern, helse) med fysisk planlegging og boligutvikling, kan kommunen sikre at de rette boligene, med tilpasset oppfølging som en miljøvaktmester eller boveiledere, for de unge som trenger det mest. Dette reduserer presset på kommunale tjenester, forebygger at unge faller mellom stoler, og bidrar til å utjevne sosiale helseforskjeller på lang sikt. En slik helhetlig tilnærming krever politisk vilje til å prioritere langsiktige investeringer over kortsiktige gevinster fra eiendomssalg.

² Booppfølging innebærer at en gjennom individuelt tilpassede tiltak skal gjøre den enkelte mest mulig i stand til å ta ansvar for sitt boforhold (Helse- og velferdsetaten 2005).

³ Ettervern er et frivillig barnevernstiltak for unge over 18 år. Siden 2021 kan det gis hjelp til man fyller 25 år.

ET EKSTRA VIKTIG TEMA I INDRE ØSTFOLD?

I Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024 (KMD, 2021) fremheves viktigheten av å forebygge boligutfordringer blant Norges innbyggere. Et overordnet mål i strategien er at alle skal ha tilgang til et trygt og godt hjem, samt muligheten til å skaffe og beholde en egnet bolig med mulighet til å mestre sine liv. Strategien legger særlig vekt på barn og unge, personer i risiko for bostedsløshet og individer med nedsatt funksjonsevne som prioriterte målgrupper.

Norske kommuner fikk, gjennom en ny boligsosial lov i 2023, et utvidet ansvar på det boligsosiale feltet. Den nye loven spesifiserer kommunens plikt til å ivareta boligsosiale hensyn i sin planlegging. Dette innebærer at kommunen må ha god oversikt over de vanskeligstilte på boligmarkedet⁴, og at denne oversikten danner grunnlag for kommunens planstrategi. Videre forplikter loven kommunene til å tilby individuelt tilpasset støtte til dem som sliter med boligutfordringer. Dette kan blant annet omfatte rådgivning og veiledning innen økonomi og boligmestring, samt praktisk hjelp til å søke om økonomiske ordninger eller kommunale tilbud.

⁴ Vanskeligstilte på boligmarkedet defineres som de som ikke er istand til å skaffe eller beholde egnet bolig.

Viktigheten av bolig, boforhold og trygge bomiljø løftes frem i kommunens samfunnsdel som et mål om å bedre levekår og oppvekstbetingelser, der boligplanen fungerer som et virkemiddel til å nå disse målene. Arealstrategien påpeker viktigheten av å tilby varierte boligtyper for et mangfold av innbyggere for å styrke sosial bærekraft og attraktive bomiljøer.

Indre Østfold har, i likhet med andre norske kommuner, et viktig og sammensatt arbeid foran seg for å løse sine boligutfordringer. Kommunen er avhengig av tett samarbeid mellom egne tjenester – særlig i møte med “vanskeligstilte”. Unge voksne med erfaring fra barnevernet viser å være et tydelig eksempel på en gruppe som ofte står uten egnet bolig når de skal etablere selvstendige liv. Selv om barnevernet kan ha hatt ansvar for oppfølging gjennom oppveksten, er det ikke deres oppgave alene å sikre bolig etter fylte 18 år.

“En god barndom er en investering i et bedre samfunn. En trygg oppvekst legger også grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår.”

-Kommuneplan samfunnsdel 2021-2032 (2021, s.11)

Hva er kjerneoppgavene til de ulike tjenestene?

Barnevernet: Skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Helse: Skal forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne.

NAV-kontoret: Skal bistå innbyggere med å bli selvforsørget gjennom veiledning, økonomisk støtte og arbeidsrettede tiltak.

Plan og teknikk: Ansvarlig for arealplanlegging, samt behandling av plan- og byggesaker i kommunen.

Indre Østfold Eiendom: Skal kjøpe, selge, eie, utvikle, drive og forvalte næringsbygg, boliger og annen fast eiendom på vegne av Indre Østfold kommune.

“Et boligmarked som ikke treffer innbyggernes behov får konsekvenser for alle, spesielt for de vanskeligstilte på boligmarkedet. Gjennom helhetlig boligplanlegging skal kommunen legge til rette for produksjon av nok egnede boliger av god kvalitet, i gode bomiljø.”

-Boligplan for Indre Østfold kommune (2023)

SOSIALE UTFORDRINGER I INDRE ØSTFOLD

Indre Østfold står overfor en rekke sosiale utfordringer, særlig knyttet oppvekstbetingelser og levekår. Kommunens folkehelseprofil og oppvekstprofil fra Folkehelseinstituttet (2025a; 2025b) gir et bilde av befolkningens oppvekstforhold, levekår, miljø, helserelatert atferd og helsetilstand. Resultatene viser at kommunen kommer betydelig dårligere ut enn det nasjonale gjennomsnittet på flere indikatorer. Nesten en fjerdedel av befolkningen i kommunen oppgir at de opplever økonomiske vansker og over 20 % i alderen 15-24 år sliter med psykiske symptomer og/eller lidelser (Analyse ABØ, 2022; FHI, 2024). Disse forholdene er viktige å hensynta i den generelle boligutviklingen og i kommunens boligsosiale arbeid.

Oppvekstprofilen for kommunen viser store forskjeller i skoleresultat, arbeidsdeltakelse og samfunnsdeltakelse (FHI, 2025b). Indre Østfold har en høy andel unge voksne mellom 15 og 29 som står utenfor arbeid, utdanning og opptrening (NEETs). Denne gruppen utgjør 12,7 prosent, som tilsvarer 991 personer. Dette er betydelig dårligere enn andelen i Norge som helhet, som er 9,9 prosent (SSB, 2023a). De som kategoriseres som NEETs er en sammensatt gruppe med ulike utfordringsbilder og grad av sårbarhet som kan få store kostnader hos den enkelte og samfunnet. I tillegg er det en lavere andel ungdom i Indre Østfold som fullfører sin videregående utdanning, sammenlignet med fylket

og landsgjennomsnittet (FHI, 2025b). Dette er noe som kan bidra til å øke risikoen for å havne i ungt utenforskap (Fyhn, Radlick og Sveinsdottir, 2021). Unge som står utenfor utdanning, jobb og opptrening er ofte relasjonelt sårbare og økonomisk utsatt. Tilbud som gir mestring og inkludering er faktorer som kan forebygge og reparere ungt utenforskap (ibid.).

Mobbetallene i Indre Østfold er høyere enn landsgjennomsnittet (FHI, 2025b). En kartlegging fra 2024, utført etter bekymringer for ungdomsmiljøet i kommunen, avdekket økt tilgjengelighet og bruk av både lovlige og ulovlige rusmidler blant unge (Indre Østfold kommune, 2024). Det ble også rapportert om en økning i vold og trusler mellom ungdomsgrupperinger.

Rapporten forklarer at årsakene til at ungdom ruser seg eller utøver vold er sammensatte. På den ene siden kan det skyldes "sosial fattigdom, fysisk og psykisk helse, dårlige hjemmeforhold, problemer på skolen, antisosiale subkulturer i ungdomsmiljøet og mangel på sosial kontroll og utenforskap" (Indre Østfold kommune, 2024 s.6). På den andre siden har ungdom et naturlig behov for å eksperimentere og bryte grenser for å løsrive seg, skape autonomi og danne identitet (ibid.). I 2024 mottok 4,1 prosent av barn i alderen 0-17 år barnevernstiltak i Indre Østfold (Bufdir, 2024a). Dette tilsvarer totalt 384 barn.

12,7 %

av unge voksne (15-29 år) i Indre Østfold er i NEET-kategorien, som tilsvarer 991 personer. Dette er betydelig dårligere enn andelen i Norge som helhet, som er 9,9 prosent (SSB, 2023a)

~1/4

av innbyggerne i Indre Østfold kommune opplever det som vanskelig å få pengene i husholdningen til å strekke til (Analyse ABØ, 2022)

20,3 %

i alderen 15-24 år sliter med psykiske symptomer og/eller lidelser (FHI, 2024).

Hva kjennetegner unge voksne på ettervernstiltak?

Indre Østfold kommune har en betydelig andel unge voksne på ettervernstiltak i barnevernet, med om lag 50 saker per år de siste to årene, hvor flertallet er mellom 18 og 21 år (tall fra kommunen). I april 2024 var det cirka 25 personer under ettervern tiltak i kommunen (ibid.) Gjennom ettervern tilbyr barneverntjenesten en rekke ettervernstiltak til unge voksne og foreldre. De mest vanlige tiltakene etter tiltakskategorien er tiltak for å styrke utviklingen til barnet og fosterhjem. I tillegg brukes det tiltak for å styrke foreldreferdigheter og samarbeid med andre tjenester for en helhetlig oppfølging. Per 31. desember 2024 er det 22 unge voksne (18-24 år) som mottok fosterhjem som barnevernstiltak, og rundt 19 som mottok boligtiltak gjennom barnevernet (SSB, 2024b). Boligtiltak innebærer blant annet bolig med oppfølging og økonomisk hjelp til egen bolig. Sistnevnte har på landsbasis de siste årene økt med 19 prosent årlig siden 2013, og nesten en tredobling totalt (Bufdir, 2025a). Barnevernstjenesten i Indre Østfold kommune opplever i tillegg at de fleste unge voksne med ettervernstiltak kommer i kontakt med NAV og at et fåtall går på videregående skole. Disse tallene vitner om en kritisk overgangsfase for en sårbar gruppe. Investering i ettervern er som nevnt samfunnsøkonomisk lønnsomt. De sosiale utfordringene som beskrives for ungdom i Indre Østfold, inkludert økt rusbruk og vold, er mangefasetterte

og kan forklares med faktorer som sosial fattigdom, dårlige hjemmeforhold og mangel på sosial kontroll. En stabil bosituasjon er fundamentalt for å forebygge videre utenforskap og bidra til mestring i overgangen til voksenlivet.

“Kommunen har en høy andel unge voksne på ettervernstiltak i barnevernet, som har behov for en stabil bosituasjon.”
- Boligplan for Indre Østfold kommune, pkt 4

NØKKELTALL

~63

ungdommer (18-25 år) i Indre Østfold kommune er under ettervern (per august 2025).

~19

unge voksne (18-24 år) som mottok boligtiltak gjennom barnevern i Indre Østfold (per 31.12) (SSB, 2024b).

~50

antall ettervernsaker i Indre Østfold kommune de siste to årene.

Bolig og boforhold

I Indre Østfold eier 79 prosent av innbyggerne boligen sin, mens 21 prosent leier (SSB, 2024c). På landsbasis ser man at forhold mellom leie og eie har vært stabil over lang tid, mens eierandelen blant lavinntekshusholdninger har hatt en vesentlig nedgang de siste årene, noe som antas å være tilfellet i Indre Østfold også (Indre Østfold kommune, 2022). Andelen som leier bolig er høyere i sentrumsområdene, og høyest i Mysenområdet, hvor 43 prosent leier bolig (ibid.). Områdene der flest folk leier bolig, er også de områdene i kommunen hvor folk tjener minst. Andelen barn mellom 0-17 år som vokser opp i husholdninger med vedvarende fattigdom i Indre Østfold er 13,2 prosent, noe som er høyere enn i landet for øvrig (FHI, 2025b). I deler av kommunen er andelen så stor som 31 prosent (Indre Østfold kommune, 2022). Den totale andelen barn i husholdninger med vedvarende fattigdom tilsvarer 1091 barn (FHI, 2025b). For unge voksne i alderen 18-24 år er andelen 18,2 prosent, som tilsvarer 543 personer (ibid.). Å leve under vedvarende fattigdom innebærer at gjennomsnittsinntekten til husholdningen over en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.

Fra 2024 mottok 4,4 prosent av unge voksne mellom 18 og 29 år uførepensjon, som tilsvarer 271 personer (SSB, 2024d). Uførepensjon, også kalt uføretrygd, sikrer en inntekt til personer som på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått langvarig nedsatt inntekts- eller arbeidsevne. Andel mottakere av ordningen er nesten dobbelt så stor i Indre Østfold sammenlignet med landet som helhet.

Indre Østfold kommune står overfor et boligmarked hvor unge voksne møter betydelige utfordringer knyttet til pris og stabilitet. Mens det ikke foreligger spesifikke tall for prisutviklingen i det private leiemarkedet i Indre Østfold, indikerer den generelle situasjonen i Norge at leie ofte er en dyr og uforutsigbar løsning. Dette tvinger unge inn i boliger med dårlig bokvalitet, potensielt høye strømregninger og kortvarige kontrakter. Med en befolkning på 4064 unge voksne (18-25 år), og 5700 innbyggere i alderen 10 til 19 år (SSB, 2025a), er det et stort og voksende behov for rimelige og stabile boforhold som det private markedet alene ikke kan møte på en tilfredsstillende måte.

NØKKELTALL

21 %

leier bolig i Indre Østfold (SSB, 2024c) Andelen er høyere i sentrumsområdene, og høyest i Mysenområdet, hvor 43 % leier bolig (Indre Østfold kommune, 2022)

1 091

barn (0-17 år) vokser opp i lavinntektsfamilier i Indre Østfold. Det utgjør 13,2 prosent av alle barn (FHI, 2025b)

271

unge voksne (18-19 år) mottok i 2024 uføretrygd i Indre Østfold. Dette utgjør 4,4 prosent av aldergruppen, en andel som er nesten dobbelt så høy som landsgjennomsnittet (SSB, 2024d).

Kartlegging av dagens boligtilbud for unge voksne

Fosterhjem (ettervern): De fleste med plasseringstiltak under ettervern bor i fosterhjem eller bolig med oppfølging. Fosterhjem er viktig for overgangen fra barnevernet, og flere har fått forlengelse av fosterhjem etter fylte 18 år, men det er ingen varig boligløsning. Per 31. desember 2024 bodde 22 unge voksne i alderen 18-25 år i fosterhjem i Indre Østfold kommune (SSB, 2024b).

Kommunale leieboliger: Rundt 20 unge voksne fikk boligtiltak av ettervern per 31. desember 2024 (SSB, 2024b). Dette kan innebære økonomisk hjelp til kommunale eller private leieboliger. Kommunale leieboliger krever sterk behovsprøving, og er ofte ikke egnet for unge som trenger et trygt miljø borte fra tung rusproblematikk.

Private leieboliger: I Indre Østfold finnes det 3 771 husholdninger som bor i private leieboliger, hvorav en tredjedel er aleneboere (SSB, 2024e). Som nevnt er disse ofte preget av høye priser, dårlig bokvalitet og ustabile kontrakter.

Private leieboliger via barnevernet: Barnevernet leier et bygg som består av fire leiligheter, samt en potensiell base/akuttleilighet, som benyttes som boliger for unge voksne i ettervern. Hver leilighet ble tidligere leid ut for 8 000 kr per måned, men leieprisen er nå justert til 10 000 kr per måned

(ifølge tall fra kommunen, april 2025). Dette opplegget følger prinsippene i Foyer-modellen, men med mindre oppfølging enn andre eksempler (se side 39).

Midlertidige boforhold: Inkluderer nødleiligheter og hospits, som sjelden tilbyr den stabiliteten og oppfølgingen unge voksne trenger. I 2024 var i alt 40 hustander i midlertidige botilbud (SSB 2024f).

For innbyggere med handikap eller psykiske lidelser, og tilsvarende for ungdom i ettervern, er det behov for spesialisert innsats og tilbud som ikke eksisterer i Indre Østfold kommune per i dag. Det private boligmarkedet kan være tilpasningsdyktig og raskt, men mangler ofte bokvalitet og oppfølging tilpasset denne målgruppen. En stor andel unge som søker startlån⁵ er under 25 år, men Husbankens retningslinjer og krav til betjeningsevne gjør at få av de yngste kvalifiserer, noe som ytterligere forsterker presset på det private leiemarkedet og de kommunale boligtilbudene.

⁵ Startlån er et av Husbankens virkemidler, som deles ut via norske kommuner. Startlån er for personer som har langvarige problemer med å få boliglån i vanlige banker. Dette gjelder blant annet barnefamilier, eldre, personer med nedsatt funksjonsevne og førstegangsetablerere.

823

kommunale boliger disponeres av Indre Østfold kommune. Andel søkere som fikk avslag i 2024 var 14 % (50 personer) (SSB, 2024g).

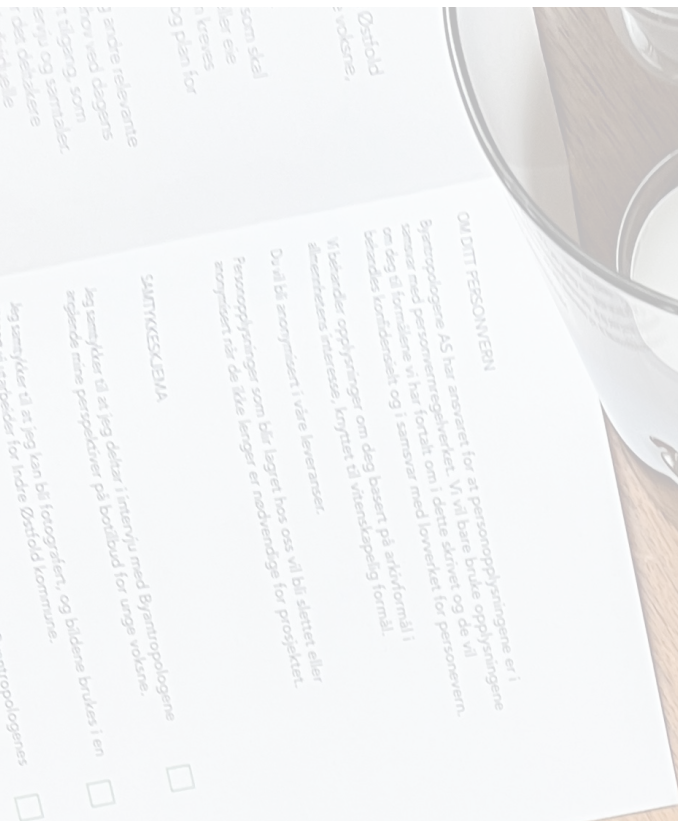

100

personer står på venteliste for kommunal bolig i Indre Østfold. 50 personer har behov for tilrettelagt bolig, 13 personer med psykiske lidelser og / eller rusmiddelmisbrukere og 35 er personer med "andre problemer" (SSB, 2024h).

ANALYSE

HVILKE SENTRALE UTFORDRINGER MØTER DE UNGE?

Unge voksne i Indre Østfold står i dag overfor mange utfordringer som kan hindre deres mulighet for en stabil og vellykket overgang inn i voksenlivet. I dette kapittelet tar vi for oss noen av de utfordringene vi har kartlagt ved å snakke med unge voksne og andre aktører som har erfaring med situasjonen deres. Vi ser nærmere på hvordan det er å navigere i et komplekst hjelpeapparat, der enkelte føler at de havner "mellom stoler", de opplever økonomiske vanskeligheter og barrierer, og kjenner utfordringen med å etablere seg som selvstendig ung voksen på kroppen.

Havner "mellom stoler"

Flere av de unge voksne vi har snakket med, forteller at de finner det utfordrende å navigere i dette komplekse systemet, der de må forholde seg til ulike instanser og personer. "Systemet var vanskelig en periode, det var vanskelig å forstå hvem som skulle brukes til hva, og det ble lettere med færre personer", forteller en ung voksen. For en familie med flere medlemmer under ulike hjelpeordninger, kan dette bety at man må håndtere titalls forskjellige saksbehandlere, noe som kan oppleves å være både overveldende og uoversiktlig. Flere unge har erfart frustrasjonen ved å bli tildelt nye saksbehandlere, som krever at man stadig må bygge opp nye relasjoner, samtidig som man forventer at den nye saksbehandleren setter seg inn i ens spesifikke sak. En ung voksen uttrykker

dette slik: "Frustrerende med ny saksbehandler hos NAV, og så står det bare inne på NAV-siden. Det har ikke vært lett med ulike personligheter — det er forskjellig hvor mye de hører etter og hvor mye de presser på." Hun forteller at hun må gjenfortelle saken sin hver gang det kommer en ny saksbehandler, noe som ikke akkurat er en behagelig opplevelse. Videre påpeker hun at preferansene til saksbehandlerne varierer betydelig; noen er mer "moderne" i tilnærmingen sin, mens andre har et mer "gammeldags" syn på avgjørelsene.

Landsforeningen for barnevernsbarn rapporterer at de hyppig mottar henvendelser fra unge voksne og foresatte som uttrykker frustrasjon over manglende hjelp fra ulike instanser. "De ringer oss og sier; Barnevernet vil ikke hjelpe meg. De tenker at kanskje NAV vil hjelpe, men nei; NAV sier det er Barnevernet som skal hjelpe. Og det blir sånn kasteball mellom tjenestene. "De er veldig frustrerte og så kan man bare fantasere om hva som skjer videre," sier representanten. For enkelte kan frustrasjonen føre til at man gir opp etter å søke om hjelp, noe som kan få alvorlige konsekvenser både for deres mentale helse og livssituasjon.

Nettverk og hverdagsstøtte er særlig viktig, men mange unge voksne mangler akkurat dette. For å sikre at unge i kontakt med barnevernet får den oppfølgingen de trenger

Ja visst gjør det vondt når knopper brister
Hvorfor skulle ellers våren tvile?
Hvorfor skulle all vår hete lengsel
Bindes i den frosne vinterhvile?
Lukket var jo knoppen hele vinteren
Hva for noe nytt er det som sprenger?
Ja visst gjør det vondt når knopper brister
Vondt for det som vokser
Og det som stenger

- Fra diktet 'Ja visst gör det ont',
av Karin Boye. Oversatt av Tvig.

for å navigere overgangen til voksenlivet, har Indre Østfold kommune igangsatt et samarbeid med Husbanken, NAV, statlig barnevern og frivilligsentralen for å tilby mentorer til unge voksne. Erfaringene viser at det tar tid å etablere relasjoner, da mange ungdommer vegrer seg for flere forpliktelser og nye voksne i livene sine. Enkelte ungdommer vi har snakket med, forteller at de har takket nei til mentorordningen eller avsluttet den tidlig, fordi den opplevdes som en tilleggsbelastning – med relasjoner og forpliktelser de ikke følte seg klare for. For å legge til rette for varig deltakelse, har ordningen derfor hatt fokus på praktisk støtte som en inngang til relasjonsbygging.

For den enkelte fører det å havne "mellom stoler" til personlig fortvilelse og ustabilitet, samtidig som det medfører betydelige samfunnsmessige kostnader over tid. Hjelpetilbudene blir ufleksibel, noe som gjør at individets komplekse behov, som overgangen til selvstendighet, rusproblemer eller spørsmål om bolig og økonomisk stabilitet, ikke blir tilstrekkelig ivaretatt.

Personlig økonomi

De unges økonomi er ofte preget av ustabile inntekter, komplekse støttesystemer og høy husleie. Spesielt de som har erfaring fra barnevernet eller mottar støtte fra ettervern, har sjelden betydelige oppsparte midler. En ansatt deler at det kan være en stor utfordring for unge voksne å spare penger når de har familieproblemer, som når "bestemor drikker og mor spiller." Personlig økonomistyring kan i tillegg være krevende, og det kan være vanskelig å bo for seg selv. Vi har fått høre om unge voksne som har gjort uvanlige økonomiske valg, som å bestille pizza med taxilevering, og salg av bakepulver under påskudd av å være noe mer berusende i Oslo for å skaffe seg litt ekstra penger. For disse unge voksne "krangler det økonomisk å få kjøpt seg et par sko," og enkelte ansatte uttrykker en bekymring for at de selger eiendeler som tilhører de kommunale leilighetene de leier. Opp mot velferdstjenester vil enkelte også "prøve alle metodene for å få mest penger," forteller en ansatt.

Likevel er det mange unge voksne som har vansker med å forstå NAVs regler, noe som kan resultere i avkortede ytelser. Dette kan igjen føre til gjeld og unødvendig stress for den enkelte. En ung voksen som nettopp hadde skaffet seg en egen leilighet forteller, "Men det med penger og ingen inntekt. Sparte litt fra konfirmasjonen, men det er vanskelig når man er under 18 år. Det finnes etableringstilskudd fra NAV, men jeg er for ung for det [...] Måtte snakke med mye folk for å få ordnet forskjellig. Når jeg får lærlinglønnen er den på ca. 90 kr/t." En annen ung voksen opplever å ha hatt problemer og uenigheter med NAV som har resultert i at vedkommende måtte låne penger fra bestemoren og bruke sine oppsparte midler for å dekke husleien. Videre forteller vedkommende "[Jeg har] Foreløpig ikke skjönt det. Har vært veldig vanskelig. Tyrilistiftelsen⁶ prøvde også å hjelpe. En annen innenfor NAV kunne heller ikke forklare det. Enda ikke skjönt det." Unge under ettervern får økonomisk bistand fra ettervern så lenge de er under utdanning, men om de dropper ut fra videregående skole eller annen utdanning er det NAV som skal bistå den unge med økonomi."

Det har blitt gjort forsøk på å tilby økonomikurs for å hjelpe, men disse har ikke alltid lyktes i å nå frem til dem som trenger det mest. Samtidig påpeker en ansatt at det krever både energi og penger å reise til Spydeberg hvor NAV-

⁶ Tyrili er en ideell stiftelse som tilbyr behandling av voksne med alvorlig rusavhengighet.

kontoret ligger, og at unge voksne "[...] ikke bruker penger på et tog for å få råd og veiledning på økonomi."

Personlig økonomi skaper stor usikkerhet hos individer, og bidrar til sosial ulikhet og vanskeliggjør etablering i samfunnet. For eksempel deler en ansatt info om at unge voksne som går eller sykler til butikken ofte blir sett på som "utskudd". For "alle kjører [i Indre Østfold]," bemerker vedkommende. Mange drømmer om å ta førerkort og skaffe seg bil, men veien dit er lang og krevende uten foreldre som kan betale for lappen. Hyppig ber unge voksne sine saksbehandlere om å bli kjørt til avtaler hos offentlige tjenester som er spredd rundt omkring i den store kommunen (se illustrasjon s.8).

Mangel på egnede boliger

For unge voksne i Indre Østfold kan det være en kritisk utfordring å finne en passende bolig, særlig på det private leiemarkedet, ettersom det også er mangel på egnede kommunale boliger. En ung voksen som har prøvd å lete etter leiebolig på Finn.no beskriver situasjonen slik: "Det er manko på boliger som ikke har høye priser. Flere som barnevernet ikke har råd til, og det er flere som blir sittende å vente til man kanskje får napp." Dette tvinger også ofte unge voksne som har behov for å flytte til å bli boende i en uegnet situasjon. For eksempel i et ustabilt hjem.

“Leieprisen er nesten som å betjene et lån,” forteller en pårørende. “Det tar bort motivasjonen, og man får ikke startet livet sitt.” Vedkommende påpeker videre: “Hvis man ikke er født litt heldig, står man uten egenandel. Uten egenkapital og stabil inntekt er boligkjøp for unge voksne langt utenfor rekkevidde, noe som ofte hindrer dem i å få en stabil start på voksenlivet, og resulterer gjerne i vanskeligheter med å skaffe seg et trygt og stabilt hjem.

En ung voksen som har fått beskjed fra sin saksbehandler at vedkommende bør flytte, deler sin erfaring: “Det er en del leiligheter som ligger ute, men de er oppe i 10 000 NOK/mnd. og mer. Her er prisen 8 500 NOK/mnd. Jeg trenger å finne bolig som er billig nok.”. Denne personen har tidligere bodd i en slitt leilighet i sentrum, preget av både liten plass og dårlig kvalitet, samt mye støy fra trafikken og bråk langt ut på natten. Dette var den første og billigste leiligheten tilgjengelig, og siden situasjonen til den unge voksne var prekær, valgte vedkommende å flytte hit, selv om forholdene ikke var gode. Her ble personen boende i 2 år. Det private leiemarkedet har siden bare blitt dyrere, og flere unge voksne forteller hvor krevende det kan være å finne leiligheter med en leiepris som kan dekkes av enten NAV eller ettervern. Maksprisen for hva NAV eller ettervern kan dekke i husleie resulterer i at unge voksne ofte ender opp i dårlige boforhold og lite egnede boliger.

Startlån fremheves som en potensiell løsning for å unngå en vedvarende avhengighet av NAV, og for å gi stabilitet og mulighet til å etablere seg i boligmarkedet.

“Drømmen for alle er å eie boligen sin — å ha et tak over hodet som er greit som man føler seg komfortabel i.”, forteller Landsforeningen for barnevernsbarn. For unge voksne vi har møtt i Indre Østfold er tanken å eie bolig et ambisiøst, men ofte uopnåelig mål, samtidig som det representerer et sterkt ønske om trygghet og selvstendighet.

Riktig balanse mellom omsorg og selvstendighet

Unge voksne har varierte behov, og veien mot selvstendighet kan se svært forskjellig ut fra person til person. Ifølge barnevernsloven skal alltid barnets beste være avgjørende i de valgene som tas på vegne av personen. Etter at de fyller 18 år, ligger det imidlertid ansvaret på den unge voksne selv å bestemme hvilke tjenester de ønsker å motta. Når det kommer til boligoppfølging, påpeker Landsforeningen for barnevernsbarn at: “Det er vanskelig å si hva som bør gis, folk er forskjellige, hva som er riktig for Hans er ikke riktig for Kari — man må ta utgangspunkt i unge voksnes behov, man må være godt kjent, og man må se på behov for oppfølging.” En ung voksen deler sin erfaring med at

vedkommende følte mangel på tilbud da en skulle flytte for seg selv: “Det burde vært opplæring i hvordan man skal klare seg selv. Det hadde vært noe. Økonomikursgreier. Matlagingskurs. Det grunnleggende. At de kan hjelpe deg med det [...] Det var ikke et sånt tilbud”. En annen ung voksen påpeker at “Mange blir kastet ut uten å vite hvordan de bruker en vaskemaskin”, og at behovet for oppfølging er særlig viktig for de som skal bo for seg selv. Dette er imidlertid ikke et ansvar som skal ligge hos barnevernet; det er en felles oppgave for en rekke kommunale tjenester å sørge for at de unge får den nødvendige støtten de trenger for å mestre et selvstendig liv. Selv hadde vedkommende fått hjelp til å “finne bolig, søke på ting, betale regninger osv.,” og synes “det vanskeligste var å få tak i ting og få fraktet det [til leiligheten]”, noe han fikk hjelp til av vennene sine. Mentorordningen, som tidligere nevnt, har også bidratt positivt til å følge opp de unge voksne når de skal bo for seg selv, og har bidratt til å gi råd og veiledning når det har vært behov for det eller bidratt til å hjelpe med praktiske gjøremål som flytting.

For lite fleksibel støtte til familier i sårbare livssituasjoner

Forebygging handler om å fremme god helse og redusere risikoen for skadelig utvikling, som rusavhengighet, psykisk uhelse, utenforskap og kriminalitet. Dette krever tidlig innsats, gjerne før problemene oppstår, og fokuserer på å sikre at barn får en sunn og trygg utvikling. Familier med lav inntekt er særlig sårbare og trenger målrettet støtte for å komme seg ut av fattigdom. Andelen med lav sosioøkonomisk status og minoritetsbakgrunn er større blant barn med tiltak fra barnevernet enn barnebefolkningen for øvrig (Bufdir, 2025b).

Å vokse opp i fattigdom fører ofte med seg flere levekårsutfordringer, som trangboddhet, prekære bolig- og helseutfordringer. Barn i slike situasjoner kan oppleve hyppige flyttinger i løpet av barndommen, noe som fører til ustabilitet og en følelse av manglende tilhørighet og fellesskap. Dette kan skape sosiale utfordringer som får negative konsekvenser for deres utvikling og fremtidige muligheter, og kan bidra til at flere unge må klare seg "på egen hånd". Barn og ungdom med barnvernserfaring gjør det dårligere på skolen sammenlignet med jevnaldrende, og en større andel av dem mottar også offentlige ytelser 6-10 år etter grunnskolen (Bufdir, 2025b).

En ung voksen deler at vendepunktet i vedkommendes liv inntraff da den unge voksne mistet familiehjemmet etter et dødsfall. Huset ble solgt ettersom de etterlatte ikke kunne betjene lånet. Tiden etterfølgende var preget av hyppige flyttinger, dårlige boforhold og utkastelser, noe som fikk en svært negativ innvirkning på vedkommendes psykiske helse, utdanningsløp og evne til å etablere et stabilt liv.

Eierskap av en trygg bolig kan være en løsning som øker sjansene for stabile oppvekstvilkår. Forskning viser at slike forhold øker sannsynligheten for at ungdom fullfører videregående skole (Valseth, 2018). Likevel er veien til boligeierskap ofte full av hindringer. En mor forteller at hun, i et forsøk på å etablere en stabil boligsituasjon for seg og barna, søkte startlån. "[...] Det var vanskelig å fylle ut alt, har ADHD vettu, og fikk avslag etter en måned. Skulle gjerne hatt en forklaring." Dette illustrerer hvordan komplekse søknadsprosesser kan være en stor barriere. En pårørende fremhever også hvor krevende dagens boligmarked er: "Unge nå på boligmarkedet, er nesten umulig hvis du ikke har foreldre eller besteforeldre til å støtte med penger, så har du ikke sjans. Ikke rart at flere raser utfor. Skaffe rus og penger via rus er enkelt, men det går ut over deg, familien, naboen og samfunnet." Dette synet understreker hvor kritisk mangelen på økonomisk støtte er, og hvordan det kan drive unge inn i risikofylte livssituasjoner.

Dette har påvirket flere av barna, som i tenårene utviklet både psykiske problemer og rusrelaterte utfordringer, noe som senere resulterte i boligutfordringer. Moren beskriver situasjonen som en "ensom og hard kamp", med begrensede ressurser og en følelse av manglende støtte fra systemet. Dette er et tydelig eksempel på hvordan den sosiale arven videreføres fra generasjon til generasjon, og der "systemet" i større grad burde vært inne tidlig for å stabilisere livet til familien og unngått at historien gjentok seg.

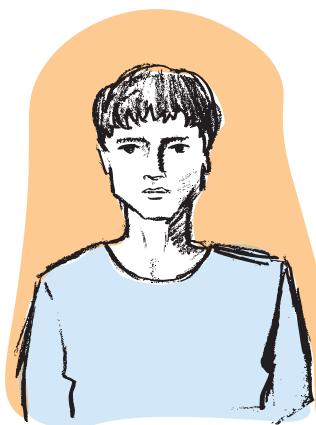
"Å ha tak over hode er bra, men det er ikke et hjem. Jeg har gjort alt jeg kan for å gi barna mine det, men for min del har vi ikke hatt det og den tryggheten siden jeg solgte huset vårt. Et hjem er vårt, der er det trygt, der bygger man en framtid og det er et trygt sted man kan slippe ned «garden» og trekke pusten. Et hjem har farger på veggene og er et sted å invitere venner og familie. Der kan vi spille musikk, synge, danse, tulle og le så mye og høyt vi vil. Dette er det eneste som betyr noe for meg med mange «barn». Snekre, male, plante, lage planer og bare lande. "

-Pårørende og mor

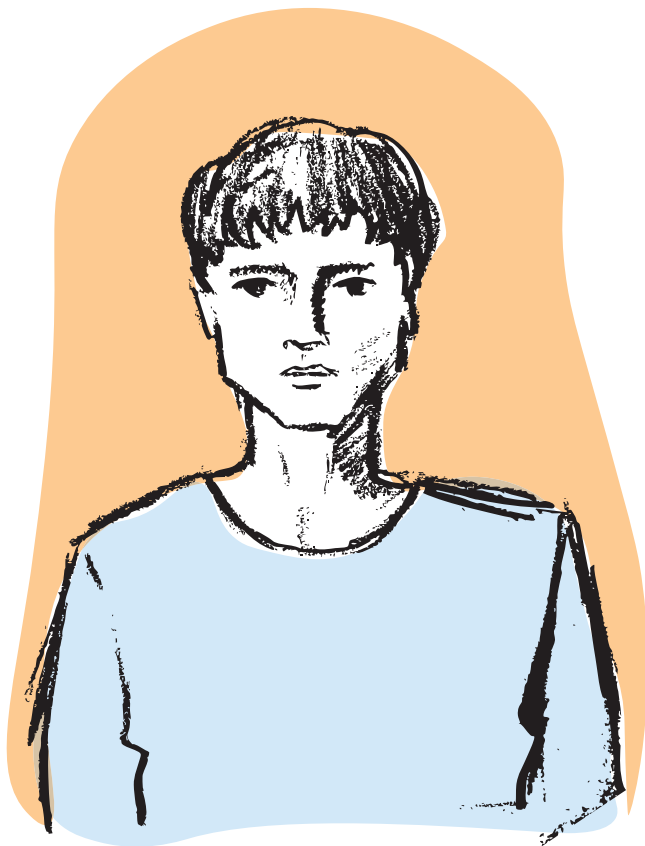
ETNOGRAFISKE PORTRETTER

Bli kjent med menneskene!

Etnografiske portretter, også kjent som personas, er fiktive representasjoner av målgruppen og pårørende basert på kvalitative data fra boligbehovsanalysen i Indre Østfold. Navn og bilder er oppdiktete, men utfordringer, ønsker og sitater er autentiske. De følgende fem portrettene er utformet for å gi innsikt i forskjellige behov, erfaringer, adferd og mål blant unge voksne og pårørende. Dette hjelper planleggere og beslutningstakere med å identifisere seg med målgruppen, gjøre komplekse utfordringsbilder mer håndterbare og enklere jobbe mot å tilrettelegge for en stabil boligsituasjon for målgruppen Indre Østfold.

Forstå mangfoldet
blant vanskeligstilte på
boligmarkedet gjennom
våre etnografiske
portretter!

Alder:
17 år

Bosted:
Leier privat bolig i Askim

EMIL

“Det er dritdyrt å leie og det er få leiligheter. Depositum er vanskelig. Det er ingen unge som har penger til det.”

Situasjon:

Emil har hatt en turbulent oppvekst og har måtte flytte flere ganger i løpet av barndommen. På grunn av vanskelige forhold hjemme, tok han selv initiativ til å kontakte barnevernet for å finne et nytt sted å bo. I utgangspunktet så han for seg en forsterfamilie eller institusjon, men konkluderte sammen med barnevernet at det beste var å bo alene. I dag bor han i en kjellerleilighet der husleien dekkes av barnevernet og hvor han får jevnlig oppfølging. Her trives han godt og grugleder seg til han skal begynne å jobbe som lærling. Pengene skal han spare til bil og studier, og i fremtiden håper han å kunne kjøpe sitt eget hus.

Utfordring:

Å finne en leilighet har vært en krevende prosess og tatt lang tid. Emil har også møtt utfordringer med å skaffe nødvendige ting og frakte dem til boligen. I lys av at han sparer penger og ikke har fast inntekt, har han vært aktiv på Finn og Facebook for å finne det han trenger. Vennene hans har vært til stor hjelp med henting og flytting. Siden Emil ikke har fylt 18 år, har han ikke hatt mulighet til å søke om etableringsstøtte fra NAV, og han har derfor måttet bruke konfirmasjonspengene sine for å dekke utgiftene. Barnevernet dekker husleien, men ikke de kommunale avgiftene og strøm. Med en lærlinglønn, bortebo stipend og barnetilskudd er Emil forsiktig med pengebruken. Han sparer penger der han kan, handler maten i Sverige og skruer av all varme for å spare penger på strøm, men som til gjengjeld gjør det ubehagelig kaldt i leiligheten.

Behov:

Emil befinner seg i en sårbar situasjon og har behov for et trygt og stabilt hjem hvor han kan jobbe med å realisere sine mål. Tilgang til råd og veiledning vil være nyttig slik at for eksempel økonomien ikke blir et stort bekymringsmoment eller får en negativ helsepåvirkning.

Alder:
19 år

Bosted:
Delvis hjemme og i privat leid bolig i
Spydeberg

SOFIE

“Alt gikk i surr. Det var mye krangling og kjefting med NAV. Jeg måtte legge situasjonen helt fra meg. Noen dager holdt jeg på å falle tilbake til rusen på grunn av stresset og det å ikke ha penger”

Situasjon

Sofie har tidligere vært under Ettervern og har gjennomgått behandling på rusinstitusjon. Etter oppholdet hadde hun falt ut av skoleløpet og startet en prosess med å finne seg en bolig. Ettersom situasjonen hjemme var for ustabil, måtte hun sette seg inn i NAV-systemet for å få dekket leien til egen bolig. Sofie forsøkte å navigere seg i systemet og opplevde en fraværende koordinering mellom de ulike hjelpeinstansene som skulle bidra. Uten å få dette til, ble hun stående ansvarlig for husleie hun trodde ville bli dekket av NAV, uten en forklaring Sofie forstod. Boligsituasjonen hennes ble en stor stressfaktor i hverdagen og skapte økonomiske utfordringer. Hun måtte derfor si opp leilighetene som hun aldri helt turte å flytte inn i, fem måneder etter kontraktinngåelsen. Hun bor i dag delvis hjemme og i leiligheten i oppsigelsestiden.

Utfordringer

Hennes bosituasjon blir i dag regnet som ustabil og vil over tid kunne bidra til økt stress og risiko for tilbakefall. Erfaringen med NAV og andre hjelpeinstanser har opplevdes som frustrerende og vanskelig, og hun er på kanten av å gi opp å søke om hjelp og støtte. Situasjonen har også påvirket pårørende som er særlig bekymret for et tilbakefall. Hvis hun ikke får et egnet sted å bo, kan kommunens ressurser som har blitt investert i å hjelpe Sofie gjennom rusbehandlingen, være forgjeves.

Behov

Sofie ønsker å bo alene, men i nærheten av folk på samme alder der det er muligheter for å møtes på tvers og bli kjent. Å bo i nærheten av andre med rusproblemer vil være risikabelt i hennes situasjon. Hun trenger et sted som hun føler er sitt eget og hvor det oppleves trygt. Hun har behov for veiledning og hjelp i større grad enn penger.

Alder:
21 år

Bosted:
I tildelt bolig gjennom ettervern

HELENE

“Jeg tar ingen sjanser for jeg vet at jeg kan ende med å få problemer med å betale tilbake. Jeg får ikke inn så mye [penger] nå.”

Situasjon

Helene har bodd flere steder før hun fant en leilighet der hun kunne bo for seg selv. Leiligheten lå i sentrum av Mysen og var den første og billigste på markedet. Den var liten, slitt og området var preget av mye trafikk og støy. Hun fikk senere tildelt en bolig gjennom ettervern, men ettersom hun droppet ut av vgs. blir husleien dekket av NAV. Her mottar hun bostøtte samtidig som hun har en liten inntekt ved siden av. Etter å ha bodd i boligen i en lengre periode mener saksbehandler i ettervernet at hun er klar til å finne en mer selvstendig bolig.

Utfordringer

Helene har tidligere vært på institusjon og sliter med psykiske lidelser. Hun kan derfor fort bli sliten som kan gjøre det vanskelig å jobbe eller studere. Boligsituasjonen er usikker og det å finne et nytt sted å bo som oppfyller både hennes og NAV sine kriterier er vanskelig. Hun sliter med å forplikte seg på grunn av helsa, og større lån er skremmende i hennes situasjon. Hun opplever også å måtte forholde seg til flere forskjellige tjenester og saksbehandlere som har vært vanskelig å navigere i, og hun opplever at oppfølgingen fra de ulike farges av personlige forskjeller – på godt og vondt. På den ene siden oppfordrer ettervernet Helene til å flytte ut og finne en egen bolig på det private boligmarkedet. På den andre siden vil dette medføre høyere leieutgifter, som allerede dekkes av NAV, som derfor ikke ser noen grunn til at hun bør flytte. Hun opplever å stå mellom motstridende forventninger som skaper usikkerhet og påvirker hennes motivasjon til å ta ansvar for egen fremtid.

Behov

Helene har behov for en billig og trygg bolig. Hun ønsker også muligheten til å være sosial og bli kjent med andre rundt hennes alder, selv om hun ikke er den mest sosiale. I tillegg er det viktig for henne å få nødvendig oppfølging og behandling, samt en stabilitet i kontaktpersonene hun har rundt seg.

Alder:
23 år

Bosted:
Leier privat leilighet i Ski

EMILIE

"At vi måtte selge barndomshjemmet er det som har tatt mest på. Det er den største faktoren som har gått psykisk inn på meg. Man er jo avhengig av trygge rammer, og det ble en stor belastning å hele tiden måtte flytte fra sted til sted."

Situasjon

Etter at familien til Emilie måtte selge barndomshjemmet på grunn av økonomiske vanskeligheter, har boligsituasjonen deres vært preget av ustabilitet. Emilie flyttet mellom ulike utleieleiligheter, og ble i den siste leiligheten kastet ut på grunn av manglende betaling av husleie. I lys av situasjonen tok Emilie kontakt med barnevernet for å be om hjelp til å finne et nytt sted å bo. Hun ble plassert i et forsterhjem som kort tid senere flyttet til en avsides beliggenhet i kommunen, som gjorde distansen til nettverket og skoleveien hennes lang. Hun droppet ut av skolen og fant senere en leilighet på det private markedet med hjelp fra ettervernet, der NAV dekket husleien. Hun fikk jobb i Ski og begynte å pendle. I dag har hun flyttet til Ski sammen med en venninne, uten behov for økonomisk støtte, der planen er å begynne på studier.

Utfordringer

Emilie har psykiske lidelser og droppet ut av skolen. Hun ble overført til NAV med krav om å skaffe seg arbeid. Emilie har lite sparepenger og jobben dekker levekostnaden. Inntektsnivået gjør at hun ikke kvalifiserer seg til startlån, samtidig som det vil ta mange år med sparing for å kvalifisere seg til et huslån i en ordinær bank. Situasjonen er sårbar, ettersom hun mangler økonomisk sikkerhet og nettverk.

Behov

Emilie ønsker å bo alene og ikke være avhengig av NAV eller ettervernet. Hun er ung og har behov for oppfølging etter behov i form av psykisk helsehjelp og støtteressurs.

Alder:

40 år

Bosted:

Leier en rimelig bolig, hvor hun er avhengig av bil for å bo

KARI

“Å ha tak over hodet er bra, men det er ikke et hjem. Jeg har gjort alt jeg kan for å gi barna mine det, men for min del har vi ikke hatt det og den tryggheten [...]”

Situasjon

Kari har fire barn i alderen 5 til 17 år, og uheldige partnervalg har skapt en ustabil boligsituasjon og oppvekst for familien. Samtlige av barna er eller har vært under barnevernet, og de eldste sliter med utfordringer knyttet til rus og psykiske lidelser. Kari sliter med å finne en passende bolig og skaffe tilstrekkelig oppfølging, noe som har negativ innvirkning på både barna og familien som helhet. Kari har mesteparten av livet leid bolig og står nå i kø for en kommunal bolig. Boligsituasjonen hennes har vært preget av usikkerhet i et uforutsigbart leiemarked, hvor hun har vært nødt til å flytte hyppig.

Utfordringer

Kari har en inntekt, men alt går til levekostnader og barna. Hun har derfor ingen mulighet til å spare, og dermed mangler hun egenkapitalen for å kvalifisere seg til et ordinært lån. Hun har søkt startlån, men fikk avslag uten en begrunnelse hun forstår. Hun opplever at barna hennes har behov for tett og strategisk oppfølging, samt en stabil bosituasjon med en helhetlig plan, noe hun opplever som fraværende.

Behov

Kari ønsker å kjøpe et hus som kan romme hele familien. Basert på hennes kriterier og prisklasse er det få muligheter, men hun mener hun kan betjene et slikt lån hvis det ikke var krav til egenkapital. Kari har også behov for en helhetlig tilnærming til hvordan familien blir sett på relasjonelt, og hvordan de kan få hjelp slik at det gagnar hver enkelt.

HVORFOR ER DET SÅ VANSKELIG MED KOMMUNEN OG HUSBANKEN SINE SYSTEMER?

Vi kan se for oss at de unge voksne, boligen de bor i og tjenestene de får hjelp av som viktige "spillere" som påvirker hverandre i et stort nettverk. Actor Network Theory (Latour, 2005) kan brukes til å se hvordan disse "spillerne" sammen skaper muligheter og utfordringer i livene til de unge voksne.

I analysen av innsikt vi har fått fra å snakke med unge voksne, kommunalt ansatte, frivillige mentorer, private utbyggere, Husbanken med flere, har vi stilt spørsmålet: Har vi som samfunn nok tillit til at flere unge kan etablere seg i trygge boforhold og bli ressurser i samfunnet, slik som vi har rigget disse systemene våre?

Illustrasjonen på neste side viser boligutfordringene for unge voksne i Indre Østfold som en kompleks "samfunnsflope", hvor ulike aktører og systemer påvirker hverandre. I sentrum står den unge voksne, representert ved en silhuett med et spørsmålstegn over hodet, som symboliserer deres søken etter en egnet bolig. Rundt dem finner du aktører som boligen, Husbanken, kommunen (delt inn i politisk ledelse, velferdstjenester og plan- og bygg) og private utbyggere, samt arbeidsmarked/ utdanning.

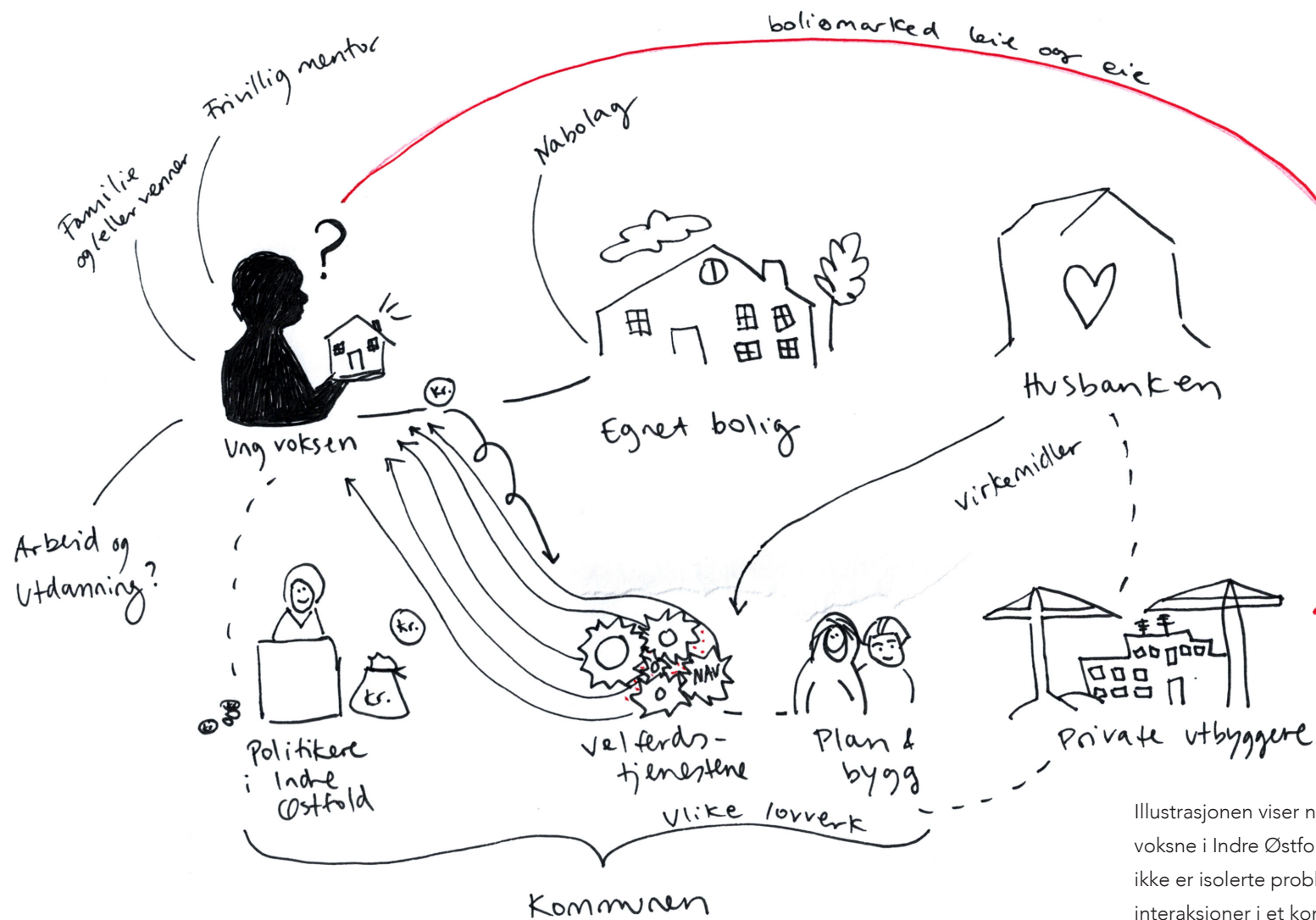
Vi har visualisert nøkkeltkoblingene og manglene på dem. Se hvordan den unge voksne mangler direkte tilgang til egnede boliger (brutt linje). Mellom velferdstjenestene er det fragmentert oppfølging (mange piler) som skaper en labyrint. Politikernes prioriteringer (mangel på finansiering) viser en konflikt mellom inntekter og sosiale behov, mens mangelen på kravstilling (svak, stiplet linje) mellom kommunen og utbyggere fører til et marked som ikke er tilpasset alle. En nedadgående spiral illustrerer "bruk opp-logikken" i det økonomiske systemet, som hindrer de unge voksne som mottar offentlig støtte via NAV fra å spare. Denne visualiseringen hjelper oss å forstå hvordan utfordringene ikke er isolerte problemer, men resultatet av dynamiske samspill i et komplekst system.

Vi har i det følgende kartlagt strukturelle barrierer i dagens boligtilbud, inkludert sosiale og økonomiske faktorer som påvirker unge voksnes mulighet til å etablere seg som leietakere, eiere eller i andre trygge boforhold.

Ja visst er det hardt når dråper faller
Skjelvende av angsten tungt de henger
Klamrer seg til kvisten, eser, glider –
Tyngden drar dem ned, se som de klenger.

Hardt å være uviss, redd og delt
Hardt å kjenne dypet dra og kalle
Bare sitte der og bare dirre
Hardt å ville bli
Og ville falle

- Fra diktet 'Ja visst gör det ont',
av Karin Boye. Oversatt av Tvig.

Illustrasjonen viser noe av kompleksiteten i boligflokken for unge voksne i Indre Østfold. Her ser vi hvordan boligutfordringene ikke er isolerte problemer, men et resultat av dynamiske interaksjoner i et komplekst system, der både menneskelige og ikke-menneskelige aktører (som boligmarkedet, regelverk) spiller avgjørende roller.

BARRIERER

Mangel på egnede og tilpassede boliger

Dagens boligmarked, preget av høye byggekostnader og utbyggernes fokus på større leiligheter for en annen kjøpegruppe, resulterer ofte i at unge presses inn i uegnede boforhold. Selv med Husbankens gunstige lånevilkår, er det krevende å fremskaffe nok tilvisningsboliger, spesielt for de med mer sammensatte behov, da dagens boliger ikke er tilstrekkelig tilpasset individuelle behov på ulike tidspunkt i livet.

→ Dette tvinger unge inn i uegnede boforhold, som ofte fører til forverring knyttet til psykisk helse og selvstendighet.

← Det er ulike elementer i boligmarkedet og det kommunale hjelpeapparatet som samvirker for å skape denne barrieren.

Hvorfor?

Dagens økonomiske realiteter – med høye byggekostnader – gjør det utfordrende å bygge nye, rimelige boliger. Utbyggere, som naturligvis opererer med fortjenestemål, prioriterer ofte større leiligheter for kjøpesterke grupper. Dette skaper et tilbudsmangfold som ikke matcher behovene til unge med lav inntekt eller begrensede muligheter for egenkapital. Selv Husbankens gunstige

lånevilkår kan ikke alene overkomme denne strukturelle utfordringen, da terskelen for å starte et boligprosjekt forblir høy.

Det mangler ofte en tydelig og forpliktende kommunal styring av boligsammensetningen. Byarkitekten påpeker at det mangler juridiske virkemidler og en prosjektorganisasjon som aktivt stiller krav til utbyggerne om å inkludere en andel mindre og rimeligere boliger. Dette betyr at markedskreftene i stor grad får styre utbyggingen, uten tilstrekkelig hensyn til de boligsosiale behovene.

Det er en kompleksitet i å matche bolig med behov. Erfaringene fra barnevernets eksisterende boligtilbud i kommunen viser at selv boliger som er ment for oppfølging, kan bli uegnede hvis de oppleves som for permanente eller ikke er tilpasset de unges ønsker om midlertidighet og veiledning mot neste steg. Dessuten er det en utfordring å finne egnede steder for unge med sammensatte utfordringer, spesielt de med rus- og psykiatriske vansker, da samlokalisering kan ha uheldige konsekvenser. Kommunens utfordring med å finne de "riktige" boligene handler derfor ikke bare om antall, men også om beliggenhet, kvalitet og den sosiale konteksten rundt boligen. Dette understreker behovet for en mer fleksibel og behovstilpasset boligpolitikk som anerkjenner de unges varierte livssituasjoner og overganger.

Økonomiske terskler for etablering

Dagens virkemidler, selv om de er velmente, treffer ikke alltid målgruppen presist nok, noe som resulterer i vedvarende sårbarhet.

→ Gir ikke bare individuelle utfordringer, men hindrer unge i å oppnå bostabilitet, og dermed et solid fundament for utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse.

← Dette er ikke bare etisk problematisk, men også svært samfunnsøkonomisk kortsiktig.

Hvorfor?

Kravet til betjeningsevne for startlån står sentralt i denne barrieren, selv fra Husbanken som skal strekke seg lenger enn private banker. Som den unge voksne vi snakket med uttrykte: "Tar ikke noen sjanser, for jeg vet at jeg kan få problemer med å betale tilbake. For jeg får ikke så mye utbetalt." Dette reflekterer en realistisk bekymring for mange unge som befinner seg i overgangsfaser, som lærlinger med lav lønn (f.eks. 90 kr/t), eller de som er avhengige av økonomisk sosialhjelp eller AAP. Det faktum at Husbankens låntakere har stadig høyere lønn, signaliserer en økende terskel som ekskluderer mange

unge som mangler stabil, høy inntekt, eller de som mangler 'formuende foreldre' som kan bidra med egenkapital (jamfør SSB 2025b).

En annen kritisk systemisk utfordring er regelverket rundt økonomisk sosialhjelp, som tvinger unge til å bruke opp eventuelle sparepenger (som konfirmasjonspenger eller erstatningsbeløp) før de kvalifiserer for støtte. Dette fratar unge etableringskapital og undergraver insentiver til sparing, og forsterker en fattigdomsfelle som er vanskelig å bryte. Som pårørende påpeker, er en stabil bolig en viktig forutsetning for å unngå å være "avhengig av NAV og alt det fører med".

Manglende kunnskap og forståelse av det komplekse støttesystemet øker barrieren. Unge voksne opplever at det er vanskelig å forstå hvordan bostøtte og andre ordninger fungerer, selv med støtte fra fagpersoner. Dette indikerer et behov for enklere, mer tilgjengelig informasjon og dedikert økonomisk veiledning som kan "oversette" systemets logikk til de unges virkelighet.

Høye leiekostnader og dårlig bokvalitet

Selv om leie generelt oppfattes som en enklere løsning enn å eie, er boforholdene for leietakere ofte dårligere. Unge kan presses inn i uegnede boliger på grunn av økonomi

og et presset marked, med dårlig bokvalitet og potensielt høyere bokostnader (f.eks. knyttet til energifattigdom) enn i mer kvalitetssikre Husbank-finansierte leiligheter og ordinære kommunale boliger.

Unge bor ofte i dårlig isolerte sokkelleiligheter med høye strømregninger, og med kortvarige leiekontrakter som skaper ustabilitet.

Dette fører til en vedvarende syklus av ustabilitet og utenforskap for unge voksne i Indre Østfold, selv med eksisterende velferdsordninger.

Hvorfor?

Mange unge ender opp i dårlig isolerte sokkelleiligheter eller andre uegnede boliger, ikke av valg, men av nødvendighet i et presset marked. Det er disse boligene de har råd til, og som er innenfor det budsjettet de har fått beskjed om fra barnevernet eller NAV. Dette fører ofte til "energifattigdom", hvor frykten for skyhøye strømregninger tvinger unge til å spare på oppvarming, selv på kalde vårdager. Vi ser eksempler på unge som nærmest kun lever på frossen mat kjøpt i Sverige for å spare penger til faste utgifter som husleie, strøm og tilsvarende. Dette er pressede og stressende situasjoner å stå i for unge mennesker i sårbare livssituasjoner.

I tillegg er kortvarige leiekontrakter, ofte med kun ett års bindingstid, en betydelig kilde til ustabilitet. Dette gjør det vanskelig for unge å etablere seg og føle tilhørighet til et nabolag. Eksempler på dette er unge voksne som bor litt til og fra leiligheten de disponerer, ikke pakker flytteeskenene helt ut og som aldri helt "tørr" å slå seg til ro eller gjøre stedet om "til sitt eget". Mangelen på "booppfølging" – grunnleggende opplæring i å mestre hverdagslige oppgaver som å bruke en vaskemaskin eller sortere søppel – forsterker sårbarheten. Mange unge kommer fra bakgrunner hvor de ikke har fått slik praktisk veiledning, og det kan virke som at systemet ikke er rigget for å fange dette opp på en systematisk måte.

En miljøarbeider kan være en viktig ressurs, men det er også avgjørende at de har evnen til å bygge gode relasjoner til beboerne, og at deres rolle er tydelig kommunisert. Enkelte unge voksne har hatt erfaringer med at miljøarbeidere ikke alltid tar tilstrekkelig hensyn til deres behov. For eksempel kunne de oppleve at miljøarbeideren kom uventet eller på ugunstige tidspunkter for å sjekke leiligheten, noe som kunne skape irritasjon og føles invaderende. Samlet sett tvinger disse faktorene unge voksne inn i en usikker og energikrevende bosituasjon som ofte hemmer deres mulighet til å fokusere på utdanning og jobb.

Samtidig som miljøarbeiderne bistår beboerne med grunnleggende livsferdigheter som budsjettplanlegging og andre praktiske oppgaver, stilles det også gjensidige krav og forpliktelser til beboerne for å forsøke å hjelpe dem til å ta ansvar og bli mer selvstendige.

"Sparing" som "sosialklient"

Den paradoksale situasjonen der unge voksne som mottar økonomisk sosialhjelp eller erstatningsbeløp tvinges til å bruke opp disse midlene før de kan motta videre støtte, er en dyp systemisk barriere som forsterker utenforskap. Vi kan se dette som en konsekvens av et velferdssystem bygget på prinsipper som utilsiktet motvirker langsiktig stabilitet og selvstendighet.

- Gir en negativ økonomisk spiral for unge voksne i sårbare livssituasjoner, som gjør dem mer avhengig av offentlig støtte.
- ← Dette bidrar til en vedvarende fattigdomsfelle og økt samfunnsøkonomisk byrde.

Kjernen i denne barrieren er NAV-systemets logikk om "siste instans", der økonomisk sosialhjelp er ment som et siste sikkerhetsnett når alle andre midler er uttømt. Mens intensjonen er å sikre at offentlige ressurser brukes der

behovet er størst, fører dette i praksis til at unge voksne frarøves muligheten til å bygge opp en økonomisk buffer. En ung voksen som har spart konfirmasjonspenger eller mottatt voldserstatning, opplever at disse midlene må "spises opp" før NAV trer inn med støtte. Dette skaper en følelse av nedverdiggelse og avmakt, som et tidligere barnevernsbarn uttrykte: "Hva er forskjell på meg og romeneren i gata? Vi har tak over hodet, men ikke han. Nedverdighet føler man."

NAV-ansatte understreker at deres primære fokus er oppfølging av økonomi og helse, ikke boligfremskaffelse. De er til stede i tildelingsmøter og kan argumentere for prioritering av unge, spesielt i akutte situasjoner som bostedsløshet. Imidlertid er deres verktøykasse for bolig begrenset til å henvise til det åpne markedet eller kommunale boliger, og de har ikke myndighet til å godkjenne en leiebolig med pris på utover "det nødvendige".

Vi ser en sammensatt virkelighet i overgangen fra ettervern til NAV. Mens det etableres samarbeidsavtaler og overføringsmøter for å forberede de unge voksne, viser praksis at overgangen ofte er vanskelig. Når ettervernet trekker seg ut, er det NAVs lovverk og logikk som gjelder, og dette kan føles fremmed og byråkratisk for de unge. Det hyppige kravet om å søke økonomisk sosialhjelp månedlig,

selv om det ikke er en absolutt regel, skaper ofte usikkerhet og mangel på forutsigbarhet, og undergraver muligheten til langsiktig planlegging og sparing for fremtidige mål som billappen, depositum eller bolig.

Det er altså en målkonflikt mellom kortsiktig kostnadskontroll og langsiktig forebygging. Ved å tvinge unge til å tære på sine sparepenger, hindrer man dem i å opparbeide seg egenkapital til boligkjøp eller depositum. Dette er en direkte vei inn i en negativ økonomisk spiral, som gjør dem mer avhengige av kontinuerlig offentlig støtte. Og det blir svært dyrt når folk faller utenfor. Systemet mangler fleksibilitet til å anerkjenne verdien av sparing som et forebyggende virkemiddel som kan bidra til å bryte den sosiale arven. Løsninger som å la deler av husleien gå til en depositumskonto som kommunen disponerer, som har vært prøvd i andre kommuner, viser at alternative systemdesign er mulige og kan gi unge en reell sjanse til å bygge en trygg fremtid.

Fragmentert tjenestetilbud og manglende koordinering

Det er utfordrende å navigere i et komplekst hjelpeapparat. Selv om det kan være godt samarbeid mellom tjenestene, er det ikke alltid et samordnet kontaktpunkt for å få helhetlig hjelp. Til tross for et tydelig behov for miljøvaktmestere

og veiledere som kan hjelpe med praktiske ting, er dette tilbudet ikke tilstrekkelig utbygd, og booppfølging utføres av ulike tjenester uten en koordinert tilnærming. Rutiner finnes, men hastigheten på hjelpen varierer. Dette skaper en labyrinth der unge med sammensatte behov lett går seg vill, selv om det finnes mange enkeltstående tilbud.

- Vanskelig å få helhetlig hjelp, og mangel på dedikert booppfølging som gir vedvarende sosiale problemer for unge voksne.
- ← Kommunen utnytter ikke sine ressurser effektivt, noe som resulterer i høyere langsiktige kostnader.

Hovedproblemet ligger i at hver tjeneste – barnevern, NAV, psykisk helse, helse – opererer med sine egne lovverk, logikker og budsjetter. Selv om det ofte er vilje til samarbeid i tverrfaglige møter, mangler det et felles, tydelig kontaktpunkt og en helhetlig koordinering som følger den unge voksne sømløst gjennom systemet. Helenes erfaring er illustrerende: Hun blir "dyttet litt av ettervern om å komme seg videre," men møter spørsmål fra NAV om hvorfor hun skal flytte. Dette viser en mangel på tillit og felles forståelse av den unges helhetlige behov og overgangsprosess.

Resultatet er at unge, som allerede er sårbare, blir stående alene med ansvaret for å navigere i et system som krever tid, energi og kunnskap de ofte ikke besitter. Dette kan ytterligere forverre deres situasjon, noe som igjen skaper større hjelpebehov.

Videre er det et påfallende fravær av dedikert og systematisk booppfølging for unge voksne. Til tross for et erkjent behov for "miljøvaktmestere og veiledere som kan hjelpe med enkle praktiske ting," er dette tilbudet ikke tilstrekkelig utbygd eller koordinert. Unge kan mangle grunnleggende ferdigheter i å ivareta en bolig, noe som igjen kan lede til tap av bolig og ytterligere ustabilitet. Kommunens ønske om å hjelpe med alt fra å søke bolig til økonomisk veiledning, eksisterer i praksis som sporadiske tilbud snarere enn en integrert tjeneste.

Utfordringer med kommunal boligpolitikk og -ressurser

Kommuner fristes ofte til å selge ettertraktete tomter og eiendommer for å generere inntekter, selv om dette går på bekostning av boliger for sårbare grupper. Dette er en rasjonell handling i en stram kommuneøkonomi, men det avslører en mangel på politisk vilje og enighet om å prioritere boligsosiale formål over kortsiktige finansielle gevinster.

- Prioritering av inntekter over sosiale behov er ikke bærekraftig. Behov for offentlig-privat samarbeid for å sikre boliger på egnede, sentrale tomter.
- ← En slik praksis er ikke bærekraftig i lengden, da den forsterker eksisterende boligproblemer og øker de samfunnsøkonomiske kostnadene på sikt.

Utfordringene med kommunal boligpolitikk og ressursforvaltning utgjør en betydelig systemisk barriere for å sikre egnede boliger for unge voksne i Indre Østfold. Det er en tydelig målkonflikt mellom kommunens kortsiktige økonomiske behov og dens langsiktige samfunnsansvar.

Samtidig er det en strukturell utfordring i boligplanleggingen knyttet til mangelen på sentrumsnære og egnede kommunale tomter. Dette tvinger frem en diskusjon om ombygging av eksisterende bygg fremfor nybygg, noe som krever nye tilnærminger og tverrfaglig kompetanse.

For private utbyggere er situasjonen også preget av økonomiske realiteter. Høye tomtepriser og byggekostnader, inkludert dyre parkeringskjellere, presser boligprisene opp. Utbyggere må sikre fortjeneste, og maksimerer derfor ut fra eksisterende markedsmuligheter. Her savnes en klar og aktiv rolle fra kommunen i å stille krav til utbyggere. Uten tydelige føringer og insentiver for å bygge mindre, rimeligere og mer tilpassede boliger, vil markedet naturlig nok fortsette å produsere det som er mest lønnsomt – ofte større leiligheter for en annen kjøpegruppe. Lange behandlingstider for plansaker og mangel på en "prosjektorganisasjon" som aktivt kommuniserer med utviklere, gjør det heller ikke enklere for private aktører å bidra til å løse denne samfunnsflokken. Dette understreker behovet for et styrket offentlig-privat samarbeid og en mer aktiv, og kanskje mer risikovillig, kommunal politikk.

Et konkret eksempel på dette kan være at kommunen gir dispensasjoner til private utbyggere for å fremme en mer variert beboermiks og tilby rimeligere boliger for unge voksne i sentrumsområdene. Dette kan oppnås ved å lette kravene til næringsvirksomhet i første etasje, slik at det blir mulig å bygge flere boliger. En annen tilnærming kan være å stille krav om mindre, rimeligere og mer fleksible boenheter uten dyre parkeringskjellere.

Det er imidlertid viktig at slike avgjørelser gjøres med omhu, da risikoen er å åpne pandoras eske. Slike dispensasjoner skal ikke sette en presedens, men sikre at prosjektene gir by- og bokvalitet.

Bildet viser sentrum av Mysen. Flere unge voksne trekker frem Askim og Mysen som de mest attraktive stedene å bo i Indre Østfold.

KOMMUNALE SYSTEMER OG FELLES "FLOKER"

Utfordringene knyttet til boligsituasjonen for unge voksne er en klassisk "samfunnsflope" – et komplekst problem hvor både årsaker og løsninger er uklare og foranderlige. Det finnes ingen enkle løsninger, og én innsats kan utilsiktet skape nye problemer andre steder. For å løse denne type floker kreves en utvidet forståelse av hvem som må involveres. Dette inkluderer kommunale avdelinger som Bygg og eiendom, Helse og omsorg (barnevern, NAV, helse), private utbyggere, politikere, frivillige organisasjoner, Husbanken og ikke minst de unge voksne selv.

Mangelen på en sømløs kobling mellom fysisk planlegging av boliger og sosial oppfølging av unge voksne med boligutfordringer er en sentral "samfunnsflope" for Indre Østfold kommune. I vår analyse ser vi ulike avdelinger – som Plan og bygg på den ene siden, og velferdstjenestene (Barnevern, NAV, helse) på den andre – operere på hver sin side av ulike logikker, lovverk og budsjetter. Denne silo-tenkningen hindrer en helhetlig tilnærming til boligutfordringene. Resultatet er at kommunen ikke fullt ut maksimerer nytten av sine ressurser. Bygges det nye boliger uten at det er avklart hvordan de skal fylles med beboere som har sammensatte behov, og hvordan disse skal følges opp, skapes det ineffektivitet. Dette krever mer sammenhengende jobbing på tvers av det sosiale og fysiske i samspill, for å sikre egnede boliger og tjenester for folk

som trenger hjelp fra kommunen til å skaffe bolig eller til å beholde bolig.

Å jobbe med folkehelse er sentralt i denne sammenhengen. God folkehelse handler om mer enn bare fravær av sykdom; det omfatter trygge boliger, tilrettelagte omgivelser, kultur- og idrettstilbud. Alle sektorer i Indre Østfold kommune har et ansvar for å fremme folkehelse og redusere sosiale helseforskjeller. Dette betyr å se boligpolitikk, fysisk planlegging og velferdstjenester i sammenheng. Det må tenkes nytt om boligbygging – kommunen må kreve sosial bærekraft fra utbyggere, og sikre at byutviklingen fremmer en aldersvennlig og universelt utformet by – noe som gagnar alle innbyggere, inkludert unge voksne med særskilte boligbehov. Å få de ulike kommunale systemene, med deres ulike lovverk og logikker, til å jobbe sømløst sammen er avgjørende for å sikre egnede boliger og tjenester.

Frivillige mentorordninger er et viktig supplement i arbeidet med "samfunnsflokene" unge voksne møter. Mentorere bidrar med praktisk veiledning i hverdagsøkonomi og boligsøk, og tilbyr en nøytral og langsiktig voksenstøtte som kan vare utover det formelle hjelpeapparatet. Denne relasjonelle støtten er avgjørende for å styrke mestring og selvstendighet. Imidlertid kan ikke frivilligheten løse alt;

som en mentor vi har snakket med påpeker, kan manglende motivasjon hos de unge voksne være demotiverende, og mentorer har ikke ansvar for akutte eller komplekse utfordringer. Det er avgjørende at kommunen anerkjenner både verdien og begrensningene ved frivillige ordninger, og sikrer at de inngår som en del av et helhetlig, profesjonelt støttesystem, spesielt for de unge i mest sårbare livssituasjoner.

"Bildet er tatt utenfor en leilighet i Indre Østfold, hvor en ung voksen har dekorert en blomsterpote med to prideflagg."

HUSBANKENS VIRKEMIDLER

Husbanken spiller en avgjørende rolle i å forebygge vanskeligstilte på boligmarkedet og bidra til at flere kan skaffe og beholde en egnet bolig. De tilbyr ulike verktøy som innbyggere, utbyggere og kommunene kan benytte, der spesielt startlån og lån til utleieboliger (med tilvisningsavtaler) er relevante for unge voksne i Indre Østfold.

Startlån

Startlån er ment for personer og familier med langvarige boligfinansieringsproblemer som ikke får lån i ordinær bank. Dette er en fleksibel ordning som kan dekke opptil 100% av kjøpesummen, og kan også brukes til refinansiering eller utbedring av bolig. Nylig har Husbanken også startet en forsøksordning med startlån rettet mot førstegangsetablerere med noe bedre økonomi, som krever 5% egenkapital, for å forebygge fremtidig vanskelighet og bryte sosial arv. Kommunen må saksbehandle og utbetale startlånet, og må vurdere betjeningsevne, men skal strekke seg lenger enn ordinære banker. Det er også vanlig med kommunalt tilskudd for å dekke egenkapital eller redusere lånebeløpet.

I praksis er imidlertid tilgangen på slike tilskudd begrenset. I 2025 har Indre Østfold kommune kun 3,5 millioner kroner i tilskuddsmidler, noe som betyr at få får innvilget støtte. I

tillegg er midlene i 2025 forbeholdt boligtilpasninger, særlig for familier med barn med funksjonsnedsettelse, som har behov for spesielle tilpasninger i hjemmet.

Tilvisningsavtaler og lån til utleieboliger

Lån til utleieboliger legger til rette for tilvisningsavtaler, hvor kommunen kan henvise vanskeligstilte til en viss prosentandel av boligene i et prosjekt. Dette kan enten være i hele blokker (40%) eller som spredte enheter (10%) i sameier. Disse boligene er ment å avlaste kommunale boliger og kan gi en god miks av beboere. Husbanken tilbyr svært gunstige lånevilkår med lange nedbetalingstider, noe som gjør det attraktivt for utbyggere å inngå slike avtaler. Det er imidlertid avgjørende med tidlig dialog mellom kommunen og utbygger for å sikre at leienivået er bærekraftig for de unge voksne.

Bostøtte

Bostøtte, en statlig ordning for husstander med lav inntekt og høye boutgifter, er et sentralt virkemiddel som kan kombineres effektivt med andre ordninger fra Husbanken for å sikre trygge boligsituasjoner for unge voksne i Indre Østfold.

For unge voksne som har potensial til å eie egen bolig, kan bostøtte i teorien fungere som et viktig supplement

til startlånet. Mens startlånet gir mulighet til å finansiere boligkjøpet, kan bostøtten bidra til å redusere de løpende boutgiftene. Dette er særlig kritisk i oppstartsfasen hvor inntekten kan være lav, for eksempel under en lærlingetid eller studier.

I praksis er det imidlertid få som kvalifiserer til både startlån og bostøtte samtidig i Indre Østfold. Inntektsgrensene for bostøtte er såpass lave at de fleste som har økonomi til å betjene et startlån, faller utenfor bostøtteordningen. For eksempel er grensen for en enslig søker rundt 23 000 kroner brutto per måned – et nivå som normalt ikke gir tilstrekkelig betjeningsevne til å få innvilget startlån. Det er derfor sjelden at unge låntakere mottar bostøtte, og når det skjer, gjelder det stort sett husstander med flere barn.

I tilfeller der unge voksne bor i leieboliger med tilvisningsavtaler, kan bostøtten også spille en avgjørende rolle. Disse boligene, som er ment å være rimelige og stabile, kan fortsatt ha husleier som er utfordrende for unge med lav inntekt. Bostøtten skal da sikre at boutgiftene blir håndterbare, og bidra til at den unge voksne kan beholde leieboligen over tid. Dette er spesielt viktig for å skape bostabilitet, som er en nøkkelfaktor for at unge skal kunne fokusere på utdanning, arbeid og personlig utvikling.

HVORDAN SIKRE BÆREKRAFTIGE MULIGHETER FOR Å MESTRE EGEN BOSITUASJON?

I dette kapitlet skifter vi fokus fra problemanalyse til løsninger. Vi vil presentere ni eksempler på vellykkede strategier fra andre norske kommuner og organisasjoner. Disse eksemplene er gruppert etter hovedtema – system- og tjenesteendring, boliger med oppfølging og veier til boligeierskap – for å gi et bredt spekter av inspirasjon. Hvert eksempel viser hvordan aktører har jobbet innovativt og helhetlig for å skape bærekraftige muligheter for unge voksne til å mestre egen bosituasjon.

De gode løsningene fra andre steder vil fungere som et viktig kunnskapsgrunnlag for de konkrete anbefalingene vi presenterer i rapportens siste kapittel.

Da, når det er verst og intet hjelper
Brister som i jubel treets knopper
Da, når ingen redsel lenger holder
Faller i et glitter kvistens dråper
Glemmer at de skremtes av det nye
Glemmer at de engstet seg for ferden
Kjenner et sekund sin største trygghet
Hviler i den tillit
Som skapte verden

- Fra diktet 'Ja visst gör det ont',
av Karin Boye. Oversatt av Tvig.

GODE EKSEMPLER

Tjenester og møteplasser

Velferdsrab, Asker

Hvem: Asker kommune

Hva: Velferdsrab er en innovativ modell, hvor de koordinerer tjenester for familier og ungdom i vanskelige livssituasjoner. Kommunen tenker som en investor i velferd, med mål om å øke levekår og livskvalitet. Kjernen er et investeringsteam som samler alle relevante aktører (offentlige, frivillige, private) og innbyggerne selv. Innbyggerne er en medinvestor og tar et stort ansvar for egen endring. En investeringsleder er ansvarlig for å følge opp, og teamet fattet beslutninger for å sikre raske og langsiktige løsninger.

[Les mer](#)

Det jeg er god på	Det jeg er god på	Det jeg er god på	Det jeg er god på	Det jeg er god på
Idé				
Sammenheng				
Spillteknikk				
Regulering				
Sammenheng				
Sammenheng				
Sammenheng				
Sammenheng				
Sammenheng				
Sammenheng				

Asker kommune

Hildurs hus, Lister

Hvem: Lister barnevern- et interkommunalt samarbeid mellom kommunene Farsund, Flekkefjord, Kvinesdal, Sirdal, Lyngdal og Hægebostad.

Hva: Hildurs Hus er et flerbrukshus i Lister, Norge, som fungerer som en møteplass og ressurs for ettervernsungdom. Huset er en del av Lister Barnevern sitt arbeid for å gi ungdommene en tryggere start på voksenlivet, med fokus på samhandling, forebygging og tidlig innsats. Hildurs Hus brukes som "time-out bolig" i krisesituasjoner, møtelokale for personalet, samt et samlingssted for ungdom med sosiale aktiviteter.

Målene for Hildurs Hus inkluderer selvstendigjøring av ungdommene, gjennomføring av kurs og aktiviteter, samt å bygge opp et solid brukerråd. Huset har fått oppussing der ungdommene ble involvert for å sikre eierskap og engasjement.

[Les mer](#)

Lister24

Kvartal XIII, Oslo

Hvem: Kirkens Bymisjon

Hva: Kvartal XIII er et tilbud for voksne personer med psykisk helseproblematikk, avhengig av diagnose, alder, kjønn eller etnisk tilhørighet. Tilbudet består av 20 leiligheter med heldøgntjenester for dem som vil bo selvstendig i et vanlig bomiljø, og som ønsker å benytte seg av nærmiljøet og byens muligheter.

Beboerne får muligheten til å delta i fellesskap gjennom felles aktiviteter, måltider og sosialt samvær. Målet er at de skal oppleve det å bo alene, skape et hjem og kjenne på tilhørighet samt mestring i en selvstendig tilværelse.

Leilighetene leies ut umøblert med en standard husleiekontrakt, og alle enheter er utstyrt med kjøkken som inkluderer kjøleskap, komfyr og oppvaskmaskin. Pris for leie vil variere etter størrelse på boligen.

[Les mer](#)

Kirkens Bymisjon

Hva kan Indre Østfold lære?

Asker Velferdsrab tilbyr Indre Østfold kommune en modell for å koordinere og tenke investering i velferd, snarere enn kun kostnad. Ved å organisere seg i investeringsteam rundt den enkelte innbygger, kan kommunen sikre helhetlige og langsiktige løsninger som styrker livskvalitet, reduserer fragmentering og utnytter ressurser på tvers av siloer.

Hildurs Hus kan fungere som en modell for å etablere en multifunksjonell møteplass og ressursbase for ettervernsungdom. Dette konseptet fremmer selvstendigjøring gjennom aktiviteter, sosiale nettverk og praktisk livsmestring. Ved å involvere ungdommen i driften og tilby et lavterskel samlingspunkt, kan Indre Østfold styrke sin forebyggende innsats og skape en trygg overgang til voksenlivet for sine unge i sårbare livsfaser.

Av Kvartal XIII kan Indre Østfold lære at en tverrfaglig tilnærming og heldøgntjenester i et ordinært bomiljø er avgjørende for unge voksne med psykiske helseutfordringer. Kvartal XIII viser verdien av å skape tilpasset støtte og fellesskap i en boligmodell, som kan fremme selvstendighet og livskvalitet for denne målgruppen.

Boliger med helhetlig oppfølging

Foyer-modellen, Bodø

Hvem: Bodø kommune, etter modell fra Husbanken

Hva: Foyer-modellen er et helhetlig botilbud og støtteprogram for unge voksne i alderen 16–24 år i sårbare overgangsfaser. Den tilbyr en trygg og stabil base for ungdom som flytter fra hjemmet, institusjon eller fosterhjem, kombinert med et individuelt tilpasset støtteprogram som kan vare opptil tre år.

Programmet fokuserer på praktisk livsmestring som botrening, økonomistyring og aktiv deltakelse i utdanning eller jobbsøking. Det legger også vekt på helse, fritidsaktiviteter og sosialt nettverk. Målet er å gi de unge ferdigheter og selvtillit for et selvstendig liv.

Foyer-modellen fremmer samarbeid mellom kommunale etater, private aktører og frivillige for å sikre helhetlig oppfølging. Den representerer en kostnadseffektiv løsning som gir samfunnsøkonomiske gevinster ved å forbygge langvarig utenforskap.

[Les mer](#)

Husbanken

Ungbo, Oslo

Hvem: Oslo kommune

Hva: Gjennom Oslo kommune leier prosjektet Ungbo ut 230 boliger med oppfølging for unge mellom 17 og 23 år. Ved å bo her får man hjelp og støtte på veien mot å klare seg selv. Du lærer det du trenger for å ta vare på en bolig, få orden på økonomien og ha en plan for det man vil videre i livet.

I Ungbo kan man bo 3 år, og man får en leiekontrakt man har ansvar for å følge. Du får oppfølging for å nå mål, tilbud om aktiviteter, vaktmester, og muligheter innen sysselsettingstiltak som arbeidstrening, deltidsjobber og sommerjobb.

Boligen leies ut til gjengs leie, som ligger under markedsleie. I tillegg betaler man for strøm. Det kreves ikke depositum.

[Les mer](#)

Boligbygg

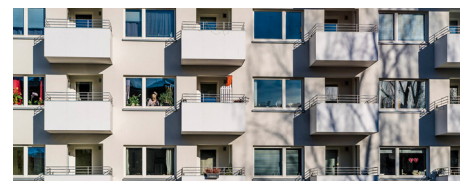
Ung i bolig, Tønsberg

Hvem: Kirkens Bymisjon og Husbanken

Hva: Ung i bolig er et pilotprosjekt i Tønsberg som hjelper ungdom mellom 18-25 år med å finne bolig og å håndtere hverdagen. Prosjektet skal hjelpe ungdom som trenger hjelp i overgangen fra barneverntjenesten til NAV, med bosetting etter soning eller rusbehandling, de som ikke kan bo hjemme på grunn av familieforhold eller de som trenger praktisk hjelp og veiledning med økonomi.

Prosjektet skal hjelpe åtte ungdommer med å få bolig. Personene skal lære å eie privat eller kommunal bolig, der Kirkens Bymisjon hjelper med å gå på visninger, hjelpe til med flytting, handle møbler og gi oppfølging. De får også tildelt en kontaktperson som skal koordinere de ulike hjelpeinstanser og styrke samarbeidet på tvers av sektorer. Målet er at ungdommen skal klare seg selv.

[Les mer](#)

Kirkens Bymisjon

Hva kan Indre Østfold lære?

Disse modellene prioriterer en kombinasjon av trygg bolig og omfattende støttetjenester, ideelt for unge voksne med mer sammensatte behov som krever tett oppfølging for å mestre en selvstendig tilværelse.

Fra Foyer-modellen i Bodø kan Indre Østfold lære å utvikle et helhetlig og kostnadseffektivt botilbud for unge voksne i sårbare overgangsfaser. Foyer-modellen kombinerer trygg bolig med et intensivt, individuelt tilpasset program for livsmestring, utdanning og arbeid. Dette fokuset på tverretatlig samarbeid og koordinering er sentralt for å løse "samfunnsflokkene" i dagens fragmenterte tjenestetilbud, og gir store samfunnsøkonomiske besparelser sammenlignet med institusjonsplasser.

Fra Ungbo i Oslo kan Indre Østfold hente inspirasjon til å tilby boliger med oppfølging til unge voksne (17-23 år) til en lavere økonomisk barriere enn i det private markedet. Ungbo bidrar til å mestre boliglivet, gir økonomisk hjelp, og samarbeider med lokale tjenester for å tilby arbeidsmuligheter og relevant opplæring.

Fra Ung i bolig i Tønsberg (Kirkens Bymisjon) kan Indre Østfold lære å jobbe tett på målgruppen unge voksne gjennom brukerstyrt oppfølging og samarbeid på tvers av hjelpeinstanser. Prosjektet finner egnede boligløsninger for unge som opplever utenforskap, og gir et bedre utgangspunkt for å mestre livet og fremtiden.

Veier til boligeierskap

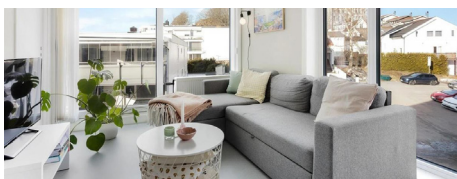
Anders Madsens gate, Tønsberg

Hvem: Tønsberg kommune

Hva: Tønsberg kommune tilbyr et boligkonsept for unge mellom 18 og 34 år, der leiligheter kan kjøpes uten krav om 10 % egenkapital siden kommunen stiller med bankgaranti i henhold til boliglånsforskriften. Bygget ligger midt i Tønsberg sentrum og har 26 moderne leiligheter på 45 m², 50 m² og 55 m².

Leilighetene kan ikke selges på det åpne markedet; kommunen kjøper dem tilbake til justert pris etter konsumprisindeksen. Det er også en leie-til-eie-modell, der man kan leie i opptil fem år før kjøp, og månedsleien er kr 9 500 for 45 m² og kr 11 200 for 50 m². Dette gir unge en trygg vei inn i boligmarkedet.

[Les mer](#)

Eiendomsmeidler 1

UngHeim, Heim

Hvem: Et samarbeid mellom Heim kommune, Hemne Sparebank, Sodvin og Bygger'n

Hva: Eneboliger for unge til kr. 1.599.000,- inkludert fiber til nett og tv. Egenkapital kreves ikke, men blir til i en kombinasjon av egeninnsats ved bygging av carport og platt/inngangsparti. Heim kommune bidrar med tomt, og samlet sett gir dette boligen en forhåndsgodkjent verdivurdering på kr. 1.885.000,- fra banken.

Huset er nøkkelferdig med ett soverom pluss hems, og passer for eneboere eller på cirka 40 kvadratmeter pluss hems. Hver bolig inkluderer 280 kvadratmeter selveiet tomt med kort vei til sentrum, barnehage, skole og kollektivtrafikk. Sparebanken kan gi 1 årsavdragsfrihet fra overtagelse av boligen, slik at kjøper skal ha rom for innkjøp av møbler, uteområde og andre kostnader som normalt påløper ved innflytting.

[Les mer](#)

Heim Kommune

Fornebuboliger til unge under 35, Bærum

Hvem: Bærum kommune

Hva: 65 boliger på Fornebu satt av til utleie for unge under 35 år. Boligene tilbys fortløpende så snart de blir ledige, etter venteliste. Dato for når søknaden kom inn styrer rekkefølgen på ventelisten. Boligene ligger spredt i forskjellige sameier på Fornebu og består av 1, 2 og små 3-roms leiligheter. Husleien tilsvarer 70% av markedspris. I tillegg kommer kostnad for strøm og vann.

[Les mer](#)

Bærum kommune

40 / 51

Hva kan Indre Østfold lære?

Disse modellene fokuserer på å hjelpe unge voksne inn på boligmarkedet gjennom ulike finansierings- og eierskapsordninger, som gir langsiktig stabilitet og økonomisk trygghet.

Fra Anders Madsens gate i Tønsberg kan Indre Østfold lære å utvikle boligkonsepter som tilbyr unge voksne (18-34 år) en trygg vei inn i boligmarkedet uten krav til egenkapital, ved at kommunen stiller med bankgaranti. Modellen inkluderer en leie-til-eie-løsning, der man kan leie før kjøp til fastsatt pris, noe som fremmer økonomisk stabilitet og gjør kommunen attraktiv for unge innbyggere.

Fra Heim kommunes UngHeim-satsing kan Indre Østfold lære om innovativ boligutvikling for unge i distriktene. Dette prosjektet, drevet av et sterkt lokalt samarbeid mellom kommune, bank og private aktører, tilbyr rimelige eneboliger uten egenkapitalkrav, der egeninnsats bidrar til verdi. Dette viser hvordan tilpassede boliger og lokalt partnerskap kan stimulere tilflytting og positiv samfunnsutvikling.

Fra Fornebuboliger i Bærum kan Indre Østfold lære om hvordan det er mulig å tilby rimelige utleieboliger til unge voksne under 35 år. Ved å sette av boliger i ulike sameier og tilby dem til 70% av markedsleien, sikrer Bærum kommune et attraktivt og tilgjengelig botilbud for unge med tilknytning til kommunen, noe som bidrar til et bredere mangfold i beboergruppen.

ANBEFALINGER

ANBEFALINGER

Følgende anbefalinger er skrevet for å gi Indre Østfold kommune og Husbanken mest mulig konkrete råd til hvordan investere og tilrettelegge for boliger for unge voksne. Anbefalingene er delt opp i anbefalinger for kommunen og for Husbanken, og etterfølgende presenterer vi de fire boligmodellene vi mener er best egnet for målgruppen, basert på all innsikt og analyse som er delt med dere i denne rapporten.

Vi anbefaler Indre Østfold kommune å bygge videre på eksisterende strategier og styrke innsatsen på flere områder. Kommunen har allerede gode intensjoner for sin boligpolitikk, men for å lykkes med unge voksne i sårbare livssituasjoner må strategiene forankres og operationaliseres på tvers av sektorer. Koordineringen mellom Barnevern, NAV, Helse og Boligkontoret bør styrkes. Etabler klare rutiner for overføringsmøter der alle aktører forplikter seg til felles mål og planer for den unges boligreise, og hvor tillit mellom tjenestene bygges for å unngå "kasteball"-situasjoner. Satsingen bør forankres politisk og iverksettes med en helhetlig og tverrfaglig tilnærming rundt de unge voksne.

Vi ser følgende som solide grunnlag for å styrke det boligsosiale arbeidet i Indre Østfold, og sikre at flere unge voksne i kommunen får en stabil bosituasjon, som igjen legger til rette for økt livskvalitet og samfunnsdeltakelse.

HVORDAN STARTE?

Organisering og kompetanse:

Etabler en en "boligfremskaffer" og styrk det tverrfaglige samarbeidet.

Investert i boliger og virkemidler:

Bruk deler av de 10 mill. til 2-4 Trygg start-leiligheter og styrking av startlånssfondet.

Dette vil også legge grunnlag for å implementere en modell som "Foyer Indre Østfold" på sikt.

Bildet viser utsikten fra vinduet til en leilighet i Indre Østfold kommune. Utenfor kan man se nabohuset og nærliggende natur i bakgrunnen.

ANBEFALINGER FOR KOMMUNEN

Styrk boligsosial oppfølging og koordinering

Etabler en dedikert "boligfremskaffer"-rolle i kommunen, tilknyttet NAV og Boligkontoret!

Dette er en person i en rolle som aktivt jobber med å fremskaffe egnede boliger, primært i det private leiemarkedet. Denne personen må ha kompetanse på både unges boligbehov, leiemarkedet og Husbankens virkemidler, og fungere som et samlende kontaktpunkt for innbyggere, særlig unge voksne, som trenger hjelp fra kommunen til å skaffe en egnet bolig.

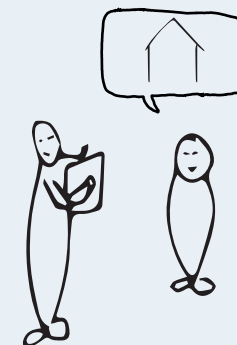
Videreutvikle innsatsen med booppfølging, for mer systematisk booppfølging!

Implementer et standardisert, lavterskel tilbud om booppfølging (f.eks. via miljøvaktmesterordning eller tilknyttet et "Foyer Indre Østfold"). Booppfølging innebærer praktisk opplæring i boligmestring, økonomi og digitale ferdigheter, for å bygge de unges boevne og minske sannsynligheten for utkastelser.

Forbedre det tverrfaglige samarbeidet og overgangene!

Koordineringen mellom Barnevern, NAV, Helse og Boligkontoret bør styrkes. Etabler klare rutiner for overføringsmøter der alle aktører forplikter seg til felles mål og planer for den unges boligreise, og hvor tillit mellom tjenestene bygges for å unngå "kasteball"-situasjoner.

Kommunen kan også vurdere å gi dispensasjoner for utbyggere, for eksempel ved å fjerne krav om næringsvirksomhet i førsteetasje og/eller parkeringskjeller mot at det bygges flere rimelige boliger med bokvalitet. Vurder å implementere elementer fra Asker Velferdsrab, hvor "investeringsteam" sikrer en helhetlig og tverrfaglig tilnærming rundt den unge voksne.

Tilpass og utvid boligtilbudet

Øk tilgangen på "Trygg start"-leiligheter med fleksibel oppfølging!

Kommunen bør prioritere å fremskaffe flere små, rimelige leiligheter (1-2-roms) med fleksibel tilknytning til støtteapparat, for å gi en stabil base for unge i overgangsfaser. Unngå samlokalisering med tunge rusmiljøer og sørg for sentral beliggenhet.

Stimuler "Egen regi"-boliger med tilpasset startlån!

Utvid bruken av startlånsordningen aktivt for å inkludere flere unge voksne, spesielt de uten formuende foreldre eller egenkapital. Kommunen bør benytte og markedsføre Husbankens forsøksordning for førstegangsetablerere, og være fleksibel med betjeningsevne i oppstartsfasen (f.eks. med avdragsfrihet og kommunale tilskudd). Vurder modeller som Anders Madsens gate i Tønsberg (kommunal bankgaranti) eller UngHeim i Heim kommune (egeninnsats).

Utforsk "Foyer Indre Østfold"-modellen!

Bygg en "Foyer Indre Østfold" – en modell for helhetlig mestring, inspirert av Bodøs erfaringer. Dette kan være et botilbud med individuelle, forpliktende programmer for botrening, utdanning, økonomi, helse og nettverk, gjerne med spredte leiligheter tilknyttet en felles base. Det kan også være videreføring av eksisterende boligtilbud via barnevernet, med inspirasjon fra Foyer-modellen.

Utvikle "Samarbeidsboliger" som fleksible bofellesskap!

Tilby flere bofellesskap med private hybler og delte fellesarealer, der sammensetningen av beboere er nøye vurdert for å skape et trygt og inkluderende miljø. Tilknytt en miljøarbeider som fasiliteter fellesskapet og gir veiledning. Vurder å etablere en møteplass som Hildurs Hus i Lister som et supplement til boligtilbudet.

Bruk kommunal planlegging aktivt!

Sikre at kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner aktivt stiller krav til utbyggere om å inkludere en andel mindre, rimelige og egnede boliger for unge voksne. Vurder potensialet for ombygging av eksisterende bygg og prioriter kommunale tomter for boligososiale formål, selv om det innebærer å prioritere sosiale behov over kortsiktige inntekter. Kommunen bør tenke langsiktig bærekraft og samfunnsøkonomi.

Sentralt i design av små boliger, med fokus på bokvalitet

I Indre Østfold kommune sitt arbeid med bokvalitet for unge voksne ses følgende designprinsipper som sentrale. Private utbyggere i kommunen påpeker viktigheten av at små boliger bør designes for å passe både for unge og eldre som trenger små, rimelige leiligheter.

- Optimaliser romfølelsen: Bruk høyere takhøyde for bedre lys og en luftigere romopplevelse, samt mulighet for ekstra lagring.
- Definer soner: Skap tydelige soner for stue og kjøkken, selv i små arealer.
- Effektiv spiseplass: Sørg for minst fire spiseplasser.
- Maksimal lagring: Prioriter skaplass på kjøkken, soverom og gang.
- Funksjonelt kjøkken: Design med mange løpemetar benkeplass og fri kjøkkenbenk.
- Gjennomtenkt TV-plassering: Sørg for optimal plassering av TV i forhold til sofa.

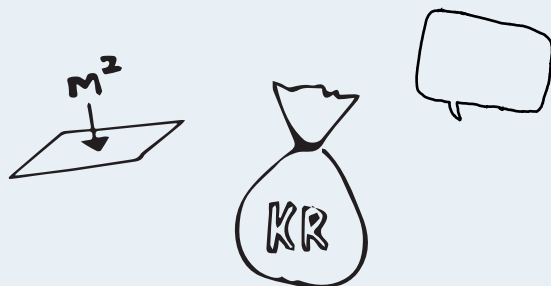
Reduser økonomiske terskler

Tilpass sparing for unge som mottar økonomisk sosialhjelp!

Utforsk muligheter for å la unge voksne beholde sparepenger (f.eks. BSU, konfirmasjonspenger, erstatningsbeløp) uten at det medfører avkorting av økonomisk sosialhjelp. Vurder pilotprosjekter der deler av husleien bidrar til en depositumskonto, for å gi reell mulighet til egenkapitaloppbygging. Dette krever dialog med nasjonale myndigheter (NAV/Bufdir/KDD).

Forbedre kommunikasjon og veiledning om økonomiske virkemidler!

Sørg for at informasjon om startlån, bostøtte og andre ordninger er enklere og mer tilgjengelig, og tilbys via dedikert økonomisk veiledning som "oversetter" systemets logikk til de unges virkelighet.

Hvordan investere de 10 millionene?

Etablering av kommunale "Trygg Start"-leiligheter (6 millioner kroner)

Kjøpe inn eller bygge om 2-3 "Trygg Start"-leiligheter i Mysen og/eller Askim. Med priser fra 1,5 til 3 millioner kroner, vil 6 millioner tillate kjøp av 2-4 enheter. Dette gir direkte tilgang til rimelige og egnede boliger, og langsiktig kontroll over boligmassen. Formål: Møte det umiddelbare behovet for stabile og trygge boliger, spesielt for de som kommer fra institusjon eller vanskelige hjemmeforhold, og som trenger en base for å starte sin selvstendige tilværelse.

Styrket booppfølging og koordinering (2 millioner kroner)

Ansatt én 100% stilling som boligfremskaffer/koordinator i to år (ca. 1 million kr i kostnader per år). Denne personen vil aktivt jobbe med å fremskaffe egnede boliger i det private og kommunale markedet, ha kompetanse på unges behov og Husbankens virkemidler, og fungere som et sentralt kontaktpunkt. Denne personen vil også etablere en felles møteplass og lavterskeltilbud på eksisterende sted (inspirert av Hildurs Hus), f.eks. på Frivillighetshuset i Askim. Formål: Redusere fragmenteringen i tjenestetilbudet, skape en arena for tverrfaglig samarbeid og uformell oppfølging, samt bygge de unges boevne og sosiale nettverk.

Utvidet bruk av startlån og etableringstilskudd (2 millioner kroner)

Styrk kommunens startlånsordning ved å utnytte det eksisterende rammeverket fullt ut. Startlån er et fleksibelt, behovsprøvd virkemiddel, som ikke skal ha absolutte, begrensende retningslinjer. Indre Østfold bør derfor unngå faste alders- eller inntektsgrenser som hindrer individuell vurdering, og heller prioritere unge voksne med langsiktig inntektspotensial, som lærlinger eller de i etableringsfasen.

Vi anbefaler kommunen å øremerk 2 millioner kroner til etableringstilskudd. Dette er en økonomisk støtteordning som kommunene kan tildele til personer med langvarige boligfinansieringsproblemer.

Kommunen bør fortsette å benytte fleksible løsninger som lang nedbetalingstid (inntil 50 år) og avdragsfrie perioder. Dette reduserer den månedlige byrden og gjør eierskap realistisk for flere. Vurder også Husbankens forsøksordning for førstegangsetablerere, som er spesielt tilpasset denne målgruppen. Formål: Senke de økonomiske tersklene for boligeierskap og sikre at flere unge med potensial for å eie, faktisk får muligheten. Dette bidrar til å bryte den sosiale arven og skape langsiktig stabilitet.

ANBEFALINGER FOR HUSBANKEN

Vurder ytterligere fleksibilitet i startlånsordningen for unge

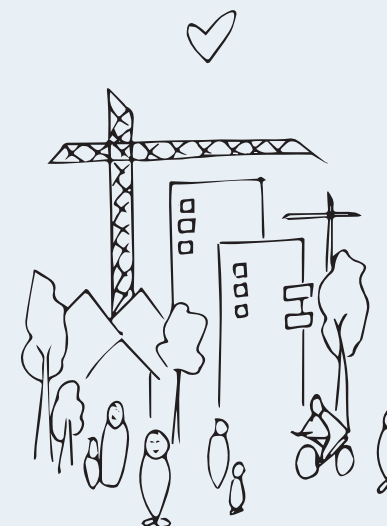
Fortsett å evaluere forsøksordningen for førstegangsetablerere, og vurder å senke terskelen ytterligere for unge med lavinntekt under utdanning eller lærlingeløp, gitt at det er et fremtidig inntektspotensial. Vurder å se bostøtte og startlån som del av en mer helhetlig finansieringspakke.

Styrk insentiver for utbyggere til å benytte tilvisningsavtaler

Fortsett dialogen med kommuner og utbyggere for å sikre at tilvisningsavtaler er attraktivt for alle parter, og at leienivået er bærekraftig for målgruppen. Utforsk via pilot-prosjekter hvordan kombinasjonen av lån til boligkvalitet og tilvisningsavtaler kan fremme bygging av egnede og rimelige boliger.

Utvikle modeller for boligoppfølging

Styrke sitt bidrag til å utvikle og spre kunnskap om modeller for booppfølging og koordinering av tjenester. Dette kan gjøres ved å prioritere prosjektmidler og kompetansebygging for kommuner som ønsker å etablere og videreføre slike tilbud. Et konkret forslag er en styrket veiledningsfunksjon som hjelper kommuner med å integrere booppfølging i sine boligsosiale strategier.

Boligmodeller

Basert på de sentrale boligutfordringene som de aktuelle unge voksne i Indre Østfold står i, gode norske eksempler på boligløsninger for ulike folk i denne målgruppen, samt Husbankens virkemidler har vi kommet frem til følgende boligmodeller vi vil anbefale Indre Østfold.

Leie-til-eie-modeller

Leie-til-eie-modeller er en strategisk tilnærming for å hjelpe unge voksne over terskelen til boligeierskap, i tråd med nasjonal boligpolitikk som prioriterer at flest mulig skal eie sin egen bolig. Eierskap bidrar til økonomisk trygghet, stabilitet og positive oppvekstvilkår for fremtidige generasjoner. Ikke alle kan eie med en gang, og disse modellene anerkjenner behovet for en overgangsfase.

Adobe Stock

"Trygg start"-leiligheter

Beskrivelse: Dette er "Trygg Start"-leiligheter, hvor unge voksne leier en liten 1-2-roms leilighet til en rimelig pris, med mulighet for kommunal garanti eller tilvisningsavtale. Det sentrale er at leieavtalen inkluderer en opsjonsavtale om fremtidig kjøp av boligen etter en avtalt periode (f.eks. 3-5 år) til en forhåndsbestemt pris. Dette gir leietakeren mulighet til å bygge opp egenkapital indirekte, gjennom verdistigning og sparing, og forberede seg på eierskap. Leilighetene bør være sentralt plassert med nærhet til offentlig transport og fasiliteter. Kan ikke være samlokalisert med personer med aktiv bruk og salg av rusmidler.

Målgruppe: Unge voksne som trenger en stabil og egen base for første gang, og som har et langsiktig ønske og potensial for å eie. Dette kan inkludere de som flytter ut hjemmefra, kommer fra behandlingsopphold (med krav om rusfrihet), eller de som i dag mottar økonomisk sosialhjelp, men har en plan for økt inntekt.

Bemanningsbehov: Boligveileder/koordinator (deltid), Miljøarbeider/husvert, Tverrfaglig samarbeid

Virkemidler: Lån til utleieboliger, Investeringsstilskudd, Startlån, Kompetanse- og utviklingsmidler

"Egen regi"-boliger med startlån og tilskudd

Beskrivelse: Denne modellen gir unge voksne mulighet til å kjøpe sin egen, rimelige bolig uten å måtte leie først. Dette kan realiseres gjennom Husbankens startlån, eventuelt i kombinasjon med kommunale tilskudd til etablering fra det eksisterende kommunale fondet, og tilpasninger i betjeningsevne og avdragsfrihet i startfasen. Kommunen kan også vurdere å bruke Husbankens nye forsøksordning for startlån til førstegangsetablerere, som har lavere krav til egenkapital (5%). Målet er å sette unge i stand til å kjøpe bolig selv om de ikke kvalifiserer for lån i privat bank i dag, gitt at de har et potensial til å bli økonomisk selvhjulpne på sikt.

Målgruppe: Unge voksne som har et sterkt ønske om å eie, har et inntekstpotensial, men mangler egenkapital eller får avslag i privat bank. Dette inkluderer Emilie-casen (s. 26), men også de som er i et lærlingeløp eller har en usikker inntekt i startfasen.

Bemanningsbehov: Økonomisk veileder/rådgiver (deltid), Boligfremskaffer/koordinator (deltid), Samarbeid med Husbanken og lokale banker

Virkemidler: Startlån, Forsøksordning for startlån til førstegangsetablerere, Tilskudd til etablering, Investeringsstilskudd (indirekte), Kompetanse- og utviklingsmidler

Integrerte botilbud

Integrerte botilbud er utformet for å gi en helhetlig pakke av bolig og støttetjenester, spesielt for unge voksne i sårbare overgangsfaser. De tilbyr en trygg og stabil arena for læring og mestring på veien mot selvstendighet.

Adobe Stock

"Foyer Indre Østfold" – modell for helhetlig mestring

Beskrivelse: Inspirert av Foyer-modellen i Bodø, innebærer dette et botilbud med individuelle, forpliktende programmer som fokuserer på botrening, utdanning, yrkesopplæring, helse, økonomi og generell livsmestring. Tilbudet skal vare i inntil tre år, med målet om en tilrettelagt overgang til egen bolig og jobb. Boligene kan være spredte leiligheter med tilknytning til en felles base eller et senter der koordinert oppfølging og lavterskel møteplasser tilbys. Dette ligner på dagens botilbud via barnevernet, men med en klarere og mer systematisk oppfølgingsmodell.

Målgruppe: Unge voksne i alderen 18-25 år som er i sårbare overgangsfaser fra hjem, institusjon eller fosterhjem, og som har komplekse utfordringer som krever en integrert pakke av bolig og intensive støttetjenester. Dette kan omfatte Sofie og Emil, som vi skrev om på s. 23 og 24.

Bemanningsbehov: Koordinator (heltid), miljøarbeider (deltid/fleksibel), frivillige mentorer

Virkemidler: Investeringsstilskudd, Lån til utleieboliger, Kompetanse- og utviklingsmidler, Prosjektfinansiering i etableringsfasen

"Samarbeidsboliger" – Fleksible bofellesskap med støtte

Beskrivelse: Her tilbys private hybler med delte fellesarealer. Modellen vektlegger fleksibilitet i sammensetningen av bofellesskapene, med mulighet for å tilpasse både antall beboere og grad av oppfølging. Bofellesskapene kan integreres i eksisterende kommunale boligmasser eller etableres i ombygde bygg (f.eks. skoler), og kan tilbys i ulike størrelser for å imøtekomme ulike behov (f.eks. grupper på 3-5 eller mindre enheter). En dedikert miljøarbeider eller boveileder vil fasilitere fellesskapet, sette klare husregler og tilby veiledning.

Målgruppe: Unge voksne som ønsker sosial kontakt og kan dra nytte av et fellesskap, men som også trenger privatliv og en viss grad av støtte. Dette kan passe for Emilie, som ønsker å komme seg ut av hjelpesystemet, men fortsatt trenger noe støtte. Modellen kan også fungere som en overgangsbolig for de som kommer fra mer intensive tiltak.

Bemanningsbehov: Dedikert miljøarbeider/boveileder (deltid), frivillig mentorordning, tverrfaglig samarbeid med NAV, helsetjenester (BUP/DPS), barnevern, og eventuelt utdannings- og arbeidsmarkedstjenester

Virkemidler: Investeringsstilskudd, Tilskudd til utleieboliger, Kompetanse- og utviklingsmidler

Pedersen, S., Vinter, C. A., von Hanno, I. L., & Kjelsaas, I. (2024). Samfunnsøkonomisk verdi av ettervern i barnevernet (Menon-publikasjon nr. 100/2024). Menon Economics. Hentet fra: <https://www.ks.no/fou-sok/2024/246001/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2025a). Tabell 07459: Alders- og kjønnsfordeling i kommuner, fylker og hele landets befolkning (K) 1986 - 2025. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2025b). Unge uten formuende foreldre eier sjeldnere bolig, særlig i Oslo. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/skatt-for-personer/artikler/unge-uten-formuende-foreldre-eier-sjeldnere-bolig-saerlig-i-oslo>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024a). Tabell 12008: Kommunalt disponerte boliger, etter region, statistikkvariabel og år. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12008/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024b). Tabell 13939: Barn og unge med tiltak i løpet av året og per 31. desember, etter alder, tiltakskategori, statistikkvariabel, år og region. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/13939/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024b). Tabell 13939: Barn og unge med tiltak i løpet av året og per 31. desember, etter alder, tiltakskategori, statistikkvariabel, år og region. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/13939/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024c). Tabell 11084: Eierstatus. Husholdninger (K) (B) 2015 - 2024. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/11084/>

Statistisk sentralbyrå (SSB) (2024d). Tabell 11860: Uføretrygdede, etter region, statistikkvariabel og år
Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/11860/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024e) Tabell 11082: Husholdninger, etter region, husholdningstype, eierstatus, statistikkvariabel og år. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/11082/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024f). Tabell 12015: Midlertidig botilbud og natthjem, etter statistikkvariabel, region og år. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12015>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024g). Tabell 12012: Søknad og avslag på boliger som kommunen disponerer (K) 2015 - 2024. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/12012/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024h). Tabell13142: Venteliste på boliger som kommunen disponerer for utleie (K) 2015 - 2024. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/13142/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2023a). Tabell 13556: Kommunefordelt arbeidsstyrkestatus (inkl. NEET) for personer 15-29 år, etter region, kjønn, alder, prioritert arbeidsstyrkestatus, statistikkvariabel og år. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/13556/tableViewLayout1/>

Valset, K. (2018). Investigating the link between school performance, aftercare and educational outcome among youth ageing out of foster care: a Norwegian nationwide longitudinal cohort study. Nordic Social Work Research

Tusen takk!

Vi ønsker å rette en stor takk til Indre Østfold kommune ved hovedprosjektet 'Selvstendig ung voksen' for oppdraget og det gode samarbeidet. En spesiell takk går til prosjektledelsen fra Indre Østfold kommune sin side, ved Randi Talseth, Bodhild Karlsen Lang og Erik Bråthen — tusen takk for deres engasjement og bidrag!

Mange takk går til ressursgruppen og alle som har deltatt aktivt i prosjektet! Alle unge voksne, ansatte i Indre Østfold kommune, frivillige og private utbyggere i Indre Østfold som har delt av sin kunnskap med oss. I ressursgruppen har vi hatt med oss: Per Andre Gangsø (Husbanken), Linn Haraldstad (folkehelse/områdesatsning Mysen), Einar Celius (barnevernet/ettervernet), Trine Fjellstad (barnevernet/ettervernet), Cecilie Hellesten (barnevernet), Linda Lorentsen (barnevernet), Lisa Ericson (NAV), Ingvild Anderssen (Eiendom og boligkontoret), Lise Paulsen (Bufetat øst), Iren Bjerkeli (Helse – koordinering og inntak) og Shimron Mohd (Landsforeningen for barnevernsbarn).

Alle undersøkelsesdeltakernes omfattende kunnskap, innsikt og deltakelse har vært avgjørende for prosjektets suksess og resultatene vi har oppnådd.

